د ښووونکي لارښود

د هوپو د کتابونو له سلسلې څخه د ګټه اخیستنې لپاره په ټولګي کې

اتم کتاب:

نیم هلک

لیکوال: ادریس شاه

لیکوال:

ډاکتر دینیس نیسل

د لومړنیو زده کړو رئیس

د هوپو کتابونه

د نورو معلوما ت لپاره د هوپوکتابونه

داوړېدلو مواد او د ښونکي لارښود لپاره

لطفاً ارتباط ونیسئ:

دختیځ بیا رغونې موسسه (کور)

پی او بکس نمبر۵۷۰۴ کابل

د تیلفون شمېره

۰۰۹۳(۰) ۷۸۵۲۰۶۴۴۳

HOOPOE BOOKS

www.hoopoekids.com

HOOPOE®

kor.pubs@yahoo.com

چاپونکی

دختیځ بیا رغونې اداره (کور)

په ملګرتیا د

د هوپو کتابونه

پوسټ بکس نمبر ۱۷۶، لوس آلتوس، کلیفورنیا ۹۴۰۲۳ د امریکا متحده ایالتونه

هوپو کتابونه د انساني علومو د مطالعاتو انستیتیوټ (ISHK)

لخوا چاپیږي چې د امریکا د متحده ایالتونو یوه ناګټندویه اداره ده.

طباعتي حقوق Copyright © 2012 د انساني علومو د مطالعاتو په انستیتیوټ پورې اړه لري

نیم ملک د کتاب2007 © Copyright د متن د چاپ حق ادریس شاه ته خوندي دی

نیم ملک د کیسې د انځورونو Copyright © 2007 د چاپ حق میډوری موری او رابرت ریوالز ته خوندي دی

لړ لیک د عنوانونو فهرست

د هوپو د کتابونو د لړۍ پېژندنه.......... 1
د دې کیسې موخه.......... 1
دا لارښود څنګه له تاسې سره مرسته کولای شي 2
په ټولګي کې د کیسو د کارولو لپاره درسي پلانونه.......... 3
" نیم هلک" د کیسې درسي پلان
لومړۍ ورځ: د کیسې لومړۍ لوستنه.......... 4
دوهمه ورځ: د کیسې دوهمه لوستنه 7
د لوستنیزو او لیکنیزو مهارتونو لوړاوی- دوهمه ورځ 9
د لغوي فعالیتونو رامنځ ته کول 10
درېیمه ورځ: د کیسې درېیمه لوستنه 13
د لوستنیزو او لیکنیزو مهارتونو لوړاوی- درېیمه ورځ 16
د کیسې کلیدي مفکورو باره کې فکر کول او لیکل.......... 16
د مهمو مفکورو معلومول (بحث او مشاجره) – پر کلیدي مفکورو نظر وړاندې کول.......... 16
څلورمه ورځ: آزاده مطالعه 19
الف: په لوړ غږ د کیسې لوستنه 19
ب: د مهمو مفکورو معلومول – پر خنډونو بریا.......... 20
پنځمه او شپږمه ورځ: د ټولګي یا کور نور فعالیتونه 22
الف: کښنه (رسم) او نکل کول 23
ب: د کیسې په اړه لیکل 24
ت: په ځانګړې ادا د کیسې لوستنه 26
د: د ننداري (تمثیل) په بڼه د کیسې وړاندې کول.......... 27
له کورنۍ سره د کیسې شریکول.......... 29
له کورونو د کیسو راټولول 30
همدارز په دې لارښود کې:
د یو ساده کتاب د جوړولو لارښوونه
د زده کوونکو د پرمختګ د ارزونې چارټ
د ټولګي د پرمختیا د ارزونې چارټ

آغلی ډاکټر ډېنس نیسل د انساني علومو د مطالعاتو په انستیټیوټ د لومړۍ زده کړې رئیسه او هغه پر اغېزمن تدریس ورکشاپونه او سیمنارونه دایروي. نوموړې د ګڼو ښوونیزه سلاکاره او آسانګره پاتې شوې. دغه راز د تدریس د میتودونو په اړه د ۱۰ کتابونو، او د سوادزده کړې په اړه د ګڼو مقالو لیکواله ده، او په دې سربېره د "ځوانو ذهنونو د راویښونې"Awakening Young Minds" او "From Dubs to Marbles" د زده کړه ییزو کتابونو سمونګره هم ده.

کله چې تاسې ته کتاب ورسېد...

دلته په دې لارښود کې ډېر مهم فعالیتونه دي چې تاسې یې یوازې په کتاب ترسره کولای شئ. کله چې دا کتاب ټولګي ته د چمتو کېدو لپاره ولولئ، تاسې هغه فعالیتونه غوره کړئ کوم چې تاسې یې ستاسې سره د شته موادو په وسیله تر سره کولای شئ.

پدې لارښود کې تاسې او ستاسې زده کوونکي د لیک او رسامۍ لپاره د خپلو کتابونو جوړول زده کولای شي. که تاسې د خپلو زده کوونکو لپاره راغونډوونکي (کمپوز) کتابونه نه لرئ، نو هغوی د دې پر کارولو په ټولګیو او کورونو کې د لیکنو تمرینونو له لارې خپل د لیکنې مهارتونه ښه کولای شي.

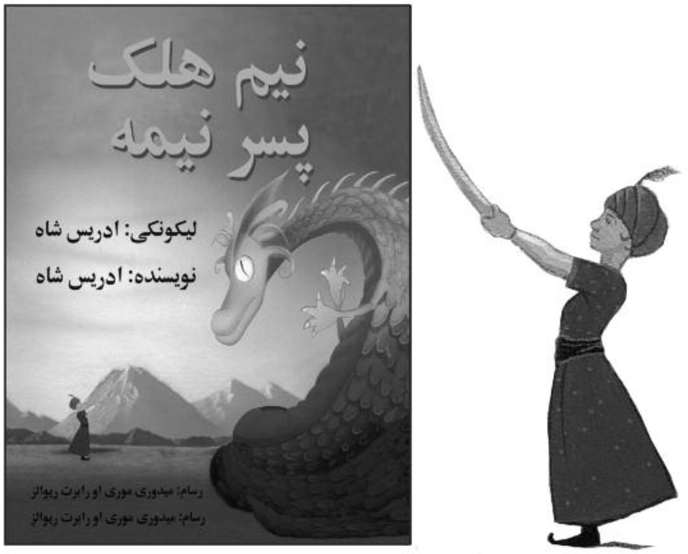

د هوپو د کتابونو د سلسلې پېژندنه

دغه کیسې له پېړیو پېړیو راهیسې په افغانستان او منځنۍ آسیا کې د خلکو پر ژبو دي. ښایي تاسې، یا ستاسې د کورنۍ کوم غړي به، له یوې یا دوو دغه ډول کیسو سره له وړاندې بلد یاست. دا کیسې یوازې دتفریح لپاره نه دي، بلکې داسې کښل (طرحه) شوي چې له مور،تاسې سره د خپلو ځانونو او خپلې نړۍ په پېژندلو کې مرسته کوي. کله چې ښوونځي کم وي، له نکلونو څخه د زده کړې د وسیلې په توګه کار اخلو.

د پغمان اوسېدونکی ادریس شاه، پوره دېرش کاله عمر له دې فرهنګي میراث څخه د لویانو او ماشومانو لپاره د کیسو په راټولولو، غوراوي، او ژباړلو تېر کړی دی. هغه د هوپو د کیسو د لړۍ لیکوال دی. دغه کیسې اوس په ټوله نړۍ کې خلک لولي او خوښوي یې.

ماشومان له دې کیسو څخه د خپلې پوهې د کچې او وس مطابق ګټه اخلي. ښایي ماشوم په سر کې د کیسې له یوازې یوې څېرې یا پېښې سره بلد شي، او ښایي تر ټولو څرګنده معنا یې درک کړای شي، خو له هرځل لوستلو سره ترې نورڅه زده کوي، او ورو ورو ورڅخه نوري معناګاني، نظریې او بصیرتونه لاس ته راوړي.

د دې کیسو په تکراري اورېدلو ماشومان له خپل ژوند سره بلدتیا زده کوي، او په بېلابېلو حالاتو کې د خلکو د سوچ او غبرګون په اړه فکر کولو ته مجبورېږي. دغه نکلونه له ماشومانو سره د سوچ او کار د اغېزمنو او نااغېزمنو بڼو او طریقو ترمنځ په توپیر کولو کې مرسته کوي. دغه کیسې ماشومانو ته په ځان باور، پر غیرمنطقي وېرو (ډارونو) د برلاسي وړتیا، او د تاوتریخوالیزې (متشدده) مقابلې پر ځای د سوله ییز تفاهم خپلولو د لارو چارو پر شمول نورې ډېرې غوره بېلګې وربښيي.

د دې کیسو موخه

تاسې به په ټولګیو کې د هوپو د کیسو په کارولو سره ګڼې لاسته راوړنې ولرئ. تاسې به:

- زده کوونکي وهڅوئ چې د افغانستان د شتمن کلتور په قدر پوه او خوند ترې واخلي کوم چې یو نسل نه بل نسل ته پاتې دي؛
- ماشومان دې ته وهڅوئ چې د افغانستان د نکلونو، چې له پښتونو (نسلونو) راهیسې د خلکو پر ژبو دي، قدر وکړي، او خوند ترې واخلي؛
- د کیسې ژبنې جوړښتونه او کلمې داسې وکاروئ چې له ماشومانو سره به د ژبې په اغېزمنه کارونه کې مرسته وکړي؛
- ماشومانو ته د دې فرصت ور کړئ چې د کیسې د مطالبو په اړه داسې فکر وکړي چې د هغوی د ژوند په بدلینه کې ورسره مرسته وکړي؛

- د دې ادبي ټوټو د ګډې لوستنې له لارې له زده کوونکيو سره خپلې اړيکې غښتلي کړئ؛
- ماشومانو ته داسې لاري وروښاياست چې کيسې له خپلو کورنيو سره ګډې کړي؛
- زده کوونکي به پخپله قصه ويونکي شي، او د افغانستان د قصې ويلو دود به بيا راژوندی کړي.

دا لارښود څنګه له تاسې سره مرسته کولای شي

ويل، لوستل، ليکل او فکر کول ټول يو د بل سره تړلي دي. موږ بايد د زده کوونکو سره مرسته وکړو چې دا هر مهارت په دوی کې وده وکړي چې په نتيجه کې دوی ښه ليکونکي او لوستونکي شي.

چون د زده کړې په ځينو برخو کې د حفظ کولو له پاره ځای شته، کله چې زده کوونکی د معلوماتو له پاره د حفظ کولو طريقه استعمالوي دوی ته اکثراً د دې زمينه نه وي برابره چې د دې ټول بهير په اړه فکر وکړي چې دوی ګنې حفظ کوي. زده کوونکو ته د دې درس ورکول چې وړاندوينه وکړای شي، د داسې سوالونو پوښتنه او ځواب چې کوم سم ځواب و نه لري، له دوی سره مرسته کوي چې زده کړې او د لوړې سويې فکر کولو مهارت سره يې مينه پيدا شي لکه جدي، منطقي، تحليلي، استنباطي او مقايسوي فکرونه. زده کوونکي هڅوي چې خپل فکر څرګند کړي او په قصه مباحثه کول د دوی فکر تنبهه کوي او له دوی سره مرسته کوي چې ولولي او وليکي.

دا قصې د پيړيو لرغونتوب لري چې له يو کس نه بل کس ته له نسلونو په ټول افغانستان کې تکرار شوي دي. په دې طريقه، د پوهې او تکرار له لارې، د دوی تازه بصيرت هڅول کيږي او د خلکو په وړاندې فکر کولو کې يې انعطاف رامنځ ته کېږي. د دې پخوانيو قصو په ويلو او زموږ د قصې ويلو غني دود د درلودلو له کبله به موږ ټول مستفيد شو.

دا لارښود، د هوپو د کيسو د لړۍ د يوې کيسې د صنفي استعمال لپاره تاسې ته ګام په ګام درسي پلانونه درکوي. که لاندې ټکي په پام کې وساتئ نو زده کوونکي به له دې کيسو څخه ډېر څه ترلاسه کړي:

- د دې لپاره چې زده کوونکي له کيسې سره بلد شي، او پخپله د کيسې تر لوستلو وړاندې د هغې پر معناګانو پوه شي، هغوی بايد دا کيسې څو څو ځله واوري. دا لارښود به زده کوونکيو ته د کيسې د لوستلو، بيا پر هغوی د کيسې د لوستلو، او بالآخره، د زده کوونکيو ترمنځ په خپلو کې د کيسو د لوستلو په اړه ځينو مهمو ټکيو ته ستاسې پام ور واړوي.
- زده کوونکي به هله په دې کيسه ښه پوه شي، او ذهن ته به يې وسپاري چې له تاسې او خپلو نورو ټولګيوالو سره پرې بحث وکړي، او د کيسې پېښو ته له خپلو تجربو سره تړاو ورکړي. دا لارښود به په بحث کې د زده کوونکيو د راښکېلولو (شاملولو) د لارو چارو په اړه مشورې درکړي، چې زده کوونکي په خپل تعبير هغه معناګانې بيان کړای شي چې کيسې يې د دوی لپاره لري.
- زده کوونکي به هغه وخت له کيسو ښه خوند واخيستلای شي چې په زړه پورې توګه د کيسو پېښو ته غبرګون وښيي، لکه دا چې د کيسې صحنې رسم کړي، کيسه بل چا ته ووايي، د کيسې صحنې تمثيل کړي، او د کيسې په اړه ليکنې وکړي. دا لارښود به د هغو خوندورو فعاليتونو د اجراء په اړه، چې له کيسې سره تړاو لري، معلومات درکړي.

- زده کوونکي له دې کیسو څخه بېلابېل لوستنيز اوژبني مهارتونه زده کوي، چې له هغوی سره د هغوی د سواد په لوړاوي کې مرسته کوي. دا لارښود به د لوستنيزو او ليکنيزو مهارتونو د ښوونې په اړه معلومات درکړي. ځینې فعالیتونه له نورو څخه ډېر پرمختللي دي. تاسې هغه فعالیتونه غوره کولای شئ کوم چې ستاسې د زده کوونکو لپاره ډېر مناسب وي.
- که شاګردان هغه څه چې زده کوي، له خپلو کورنیو سره شریک کړي، نو له کیسې به لا ډېر خوند واخلي. دا لارښود به د ماشومانو لخوا له کورنیو سره د زده کړو او کیسو د شریکولو لارې چارې در وښیي.

اندازه کول او ارزونه

د ښوونکي په صفت، تاسې به ضرورت ولرئ چې د هر مهارت په اړه چې تاسې ورته درس ورکوئ، د هر زده کوونکي پرمختګ اندازه او وارزوئ. د انکشاف یا پرمختګ چارټونه به له تاسې سره مرسته وکړي چې دا داسې وکړئ. د دې لارښوود په اخر کې ځینې چارټونه شته دی چې تاسې یې د زده کوونکو د پرمختګ د ثبتولو لپاره سره جوړولای شئ: یو **د زده کوونکو د پرمختګ د ارزونې چارټ** چې تاسې به ورته د هر زده کوونکي لپاره ضرورت ولرئ، یو د **د ټولګي د پرمختګ د ارزونې چارټ** چې تاسې سره به مرسته وکړي چې د ټول ټولګي پرمختګ په کې ثبت کړئ. په لارښوود کې د هر فعالیت وروسته، د **مهارت د پرمختګ د اندازه کولو** د نمرې ورکولو آله هم شته چې ستاسې سره مرسته کوي چې د زده کوونکو پرمختګ وټاکئ یا یې اندازه کړئ.

په دې چارټونو کار کول داسې دي لکه تاسې چې زده کوونکي هڅوئ چې په صنفي فعالیتونو کې برخمن شي، او ځان ډاډه کړئ چې د هر فعالیت د بشپړولو په پای کې د ورځې په اخر کې دا چارټ د هر زده کوونکي لپاره ډک کړئ. نو په دې ډول به تاسې هغه زده کوونکي چې نورې مرستې او هڅونې ته اړه لري وپېژنئ. دا د پرمختګ چارټونه د کتاب او د ټولو فعالیتونو د بشپړېدو پورې له ځان سره په یو خوندي ځای کې وساتی.

کله چې تاسې او زده کوونکو مو د دې کتاب استعمال بشپړ کړ، د هر زده کوونکي په پرمختګ مرور وکړئ، د هغوی معلومات له پرمختګ چارټ څخه د ارزونې راپور ته کوم چې خپل رییس ته استوئ، منتقل کړئ.

په ټولګي کې د کیسو د کارولو لپاره درسي پلانونه

لاندنې ګام په ګام وېشلي درسي پلانونه د ورځو پر اساس تنظیم شوي، داسې چې "لومړۍ ورځ" یې هماغه ورځ وي چې کیسه صنف ته ور پېژنئ. تاسې باید، که ممکنه وي، د اړوند درسي پلان ټول ګامونه، پر اړونده ورځ په صنف کې پلي کړئ. دا به غوره وي چې پلانونه په ترتیب پلي کړئ (لومړۍ ورځ، دوهمه ورځ، درېیمه ورځ او...)، خو لازمه نه ده چې هره ورځ د کتاب له مخې کار وکړئ. د مثال په توګه، د دوهمې ورځې پلان ښایي تر لومړۍ ورځې یوه ورځ وروسته وکاروئ، او ښايي یوه یا دوه ورځې وروسته یې وکاروئ. د دوهمې او درېیمې ورځې د لغتونو فعالیتونه باید د زده کوونکو د اړتیاوو پر لیدلو څو ورځې اجرا شي، یا ممکن پرمختللیو زده کوونکو ته یې هیڅ تدریس نه کړئ. تاسې ښایي د درس لپاره د تیاري په منظور د ځینې کارونو ترسره کولو ته اړتیا ولرئ. د یوه درس تر تدریس یوه یا دوه ورځې وړاندې درسي پلان ولولئ، چې د پلان پر مرحلو او ګامونو پوه شئ. تر "د درس لپاره تیاری" سرلیک لاندې مشورې ولولئ، چې د اړینو تیاریانو په هکله معلومات ترلاسه کړئ.

درسي پلان

نیم هلک

لومړۍ ورځ: د کیسې لومړۍ لوستنه

د درس لپاره تیاری

- صنف ته تر راتګ وړاندې، له ځان سره په لوړ غږ د کیسې لوستنه تمرین کړئ، چې وروسته بیا په کیسه پوهېدلې یاست، او په صنف کې یې روانه ولوستلای شئ. کیسه په ځانګړي وزم او ادا ولولئ! کوښښ و کړئ چې د مختلفو کرکترونو لپاره مختلف آوازونه استعمال کړ ئ. کله چې کیسه په ښه طریقه لولئ نو په حقیقت کې زده کوونکیو ته دا ښیاست چې کیسه بیا په خپل وار څنګه ولولي.

- د کیسې تر لوستلو وړاندې، په کیسه کې درې یا څلور داسې ځایونه په نښه کړئ چې هلته وقفه وکړئ، او شاګردانو ته د دې فرصت ورکړئ چې د کیسې د راتلونکیو پېښو وړاندوینه (پیشبیني) وکړي. له زده کوونکیو د داسې وړاندوینو غوښتنه (په داسې حال کې چې نه پوهېږي چې وړاندې به څه کېږي)، د هغوی د سوچ کولو د وړتیا د لوړاوي یوه ډېره ښه لاره ده. دغه راز، دا چاره د هغوی د کیسې اورېدنې هدف روښانه کوي. د هغوی هدف دادی چې پوه شي چې آیا وړاندوینې یې سمې دي، او که ناسمې! د کیسې په منځ کې د وقفې لپاره ښه ځای هماغه دی چې هلته د راتلونکې پېښې په اړه تلوسه (اضطراب) موجود وي.

د کیسې د لومړۍ لوستنې کړنې (فعالیتونه)

۱. کتاب داسې پورته ونیسئ چې شاګردان یې پوښ ولیدلای شي. د دې لپاره چې شاګردان د کتاب پوښ له نېږدې ولیدلای شي، کولای شئ د شاګردانو ترمنځ تګ راتګ وکړئ. د کتاب له ښودلو سره یوځای، کتاب ور وپېژنئ، او د کیسې او لیکوال په اړه یې لږ څه معلومات ورکړئ. داسې څه ووایاست:

> *دا کیسه له کلونو کلونو راهیسې په افغانستان کې ویل شوې ده. ځینې خلک ورته "ښوونیزه کیسه" وایي، ځکه چې تاسې د دې کیسې په لوستلو، او د هغې په اړه په فکر کولو سره، چې موږ یې دلته کوو، د ځان او نورو په اړه څه زده کولای شو. د دې کیسې ګڼې نسخې موجودې دي. د دې نسخې لیکوال ادریس شاه دی. هغه د پغمان ولسوالۍ یو پوه سړی وو. هغه په خپل ژوند کې، د لویانو او وړوکیو (کوچنیانو یا ماشومانو) لپاره ګڼ کتابونه لیکلي.*

اوس زه تاسې ته کيسه لولم. ښه غوږ ونيسئ، او زما له لوستلو سره يوځای انځورونو ته هم ګورئ. زه به کله کله وقفه کوم، او له تاسې به پوښتنه کوم چې تاسې څه فکر کوئ وړاندې به څه وشي!

ښايي تاسې په ډاډه توګه ونه پوهېږئ چې وړاندې به څه کېږي، خو تاسې کولای شئ د کيسې اورېدلې برخې ته په کتنې سره يوڅه و انګېرئ (له ځانه يو څه ووایاست). ښه غوږ ونيسئ، چې بيا وروسته د پاتې کيسې په اړه ښې انګېرنې وکړای شئ!

کله چې لوستنه پای ته ورسوم، انځورونه به بيا در وښيم، او تاسې به راته ووایاست چې له کيسې مو څه په ياد پاتې شول.

اوس راځئ چې د کيسې ويل پيل کړو...

۲. کتاب پرانيزئ، او مخ يې زده کوونکيو ته ور واړوئ، ترڅو د لوست د دايرې ټول زده کوونکي ستاسې له لوستلو سره يوځای پر پاڼو باندې انځورونه وليدلای شي. کيسه ورو ورو او په وزن او ادا ولولئ، او د پاڼې تر اړولو وړاندې لږه وقفه کوئ، چې زده کوونکيو ته د اورېدلې برخې په اړه د فکر کولو، او انځورونو د ليدلو فرصت ورکړئ. کولای شئ په ټولګي کې وګرځئ را وګرځئ، چې شاګردانو ته له نيږدې څخه د انځورونو ليدلو فرصت ورکړئ.

۳. هرځل چې له زده کوونکيو څخه د وړاندوينو د اورېدلو لپاره وقفه کوئ نو لاندې پوښتنې وکړئ:

څه فکر کوئ چې په کيسه کې به وړاندې څه وشي؟

ولې فکر کوئ داسې به وشي؟ د کيسې کومه برخه په دې دلالت کوي چې داسې به وشي؟

د بېلګې په ډول، کله چې ښاپيريو په لومړي ځل له هوښيار سړي وپوښتل، له زده کوونکو وپوښتئ:

څه فکر کوئ چې هوښيار سړی به ښاپيريو ته څه وايي؟ کله چې زده کوونکي خپل نظرونه ورکړي، وپوښتئ:
ولې داسې فکر کوئ؟

زده کوونکيو ته ووایاست چې د ټولو وړاندوينې سمې دي، ځکه چې هغوی ښه فکر کړی، او دا چې د راتلونکيو پېښو په اړه د هغوی د وړاندوينو اختلاف پر ځای خبره ده. له بېلابېلو زده کوونکيو غوښتنه وکړئ چې وړاندوينې وکړي. کله چې يو زده کوونکی يو نظر وړاندې کوي، نو له نورو زده کوونکيو پوښتنه وکړئ چې آيا دا نظر سم دی، او که ناسم، او له هغوی څخه دليل هم وغواړئ. زده کوونکي د بحث لپاره د نظرياتو وړاندې کولو ته وهڅوئ. د دې لپاره چې ګڼو زده کوونکيو ته د وړاندوينو فرصت ورکړئ، او ټولګيوال ښه بحث وکړای شي، خبرو اترو ته کافي وخت ورکړئ. او بيا د راتلونکيو تم- ټکيو(وقفه ځايونو) پر لور لوست ته دوام ورکړئ.

۴. کله چې کيسه پای ته ورسوئ، زده کوونکيو ته د اورېدلو او د پېښو د وړاندوينو شاباسی ورکړئ او هغوی ته ووایاست چې اوس بايد هغوی د کيسې بياکتنه وکړي. کتاب بيا پرانيزئ، کيسه پيل کړئ، او لوړ يې ونيسئ چې زده

کوونکي یې انځورونه ولیدلای شي. له زده کوونکیو څخه غوښتنه وکړئ چې هغو لومړنیو انځورونو ته وګوري، او ور په یاد کړي چې د کیسې په پیل پیل کې څه شوي وو. زده کوونکیو ته د کیسې د ور په زړه کولو لپاره لاندې پوښتنې وکاروئ:

دلته ښودل شوې ځېرې څوک دي؟

د کیسې په دې برخه کې څه کېږي؟

۵. بیا د کتاب وړاندې مخونه را واړوئ او همدغه پوښتنې تکرار کړئ. په همدې توګه، چې له زده کوونکیو غوښتنه کوئ انځورونو ته په کتنه تېره کیسه ورپه زړه کړئ، کیسې ته دوام ورکړئ. هرځل له یوه نوي زده کوونکي څخه پوښتنه کوئ، چې هر زده کوونکی د خبرو وار ترلاسه کړي. که له زده کوونکیو څخه د کیسې ځینې برخې هېرې وي، نو د کیسې هماغه برخه په خپلو الفاظو وریاده کړئ، او یاهماغه برخه له سره ورته ولولئ.

۶. د کیسې په ښه اورېدا، او د کیسې د ډېرې برخې په یاد ساتلو د شاګردانو ستاینه کوئ. هغوی ته وواياست چې دا کیسه به په دې نیږدې ورځو کې یوځل بیا هم سره ولولئ او بحث به ورباندې وکړئ.

۷. د اخیري فعالیت په توګه، هر زده کوونکي ته کتاب ورکړئ. له هر زده کوونکي وغواړئ چې کتاب په دقت سره بیا وګوري، او په رسامۍ کې ښودل شوو شیانو ته نومونه ورکړي. د بېلګې په ډول، د کتاب په لومړیو څو مخونو کې زده کوونکي به په ځانګو کې ماشوم، مچان، ګلان، مانۍ، شاهي پلاز (ګدۍ)، د رنګه جامو وګړي، نور.

د نومونې (تر ټولو کوچني توکي موندلو لپاره) فعالیت به زده کوونکیو ته د دې وار ورکړي چې انځور په ځیر وګوري (چې ځناور پیدا کړي)، او د مختلفو رسم شویو ځیزونو نومونه زده کړي، چې ځینې یې ښايي د هغوی لپاره ناآشنا وي.

له زده کوونکو کتابونه راټول کړئ او تر هغې یې وساتئ چې د ټولګي ټول فعالیتونه پای ته ورسیږي. زده کوونکو ته وواياست چې د ټولو درسونو د پای ته رسیدو وروسته به دوی ته خپل کتابونه بیرته ورکړل شي.

د مهارت د پرمختیا (انکشاف) اندازه کول د لومړۍ ورځې لپاره: وړاندوینه کول

د پرمختیا درجه ۱ - ۴: دا درجې د خپلو زده کوونکو د انکشاف د ټاکلو لپآره د زده کوونکو او ټولګي د انکشاف په چارټ کې چې د دې لارښود په اخر کې درکول شوی دی، استعمال کړئ.

درجه ۱: هغه زده کوونکي چې وړاندوینه نه شي کولای، کله چې د وړاندوینې غوښتنه ترې وشي، اویا داسې وړاندوینې وکړي چې د موجودو معلوماتو سره هیڅ منطقي ارتباط و نه لري.

درجه ۲: هغه زده کوونکي چې د یو منطقی تسلسل په نتیجه کې د موجودو معلوماتو په بنا د وړاندوینې توان لري، او د خپلې وړاندوینې د تقویه کولو لپاره دلیل وړاندې کوي. زده کوونکی شاید او یا شاید هم نه کله چې لولي وړاندوینه په یاد و نه لري او هغه نوي معلومات چې د وړاندوینې پورې ارتباط لري و نه پیژني.

درجه ۳: هغه زده کوونکي چې د يو منطقي تسلسل په نتيجه کې د موجودو معلوماتو په بنا د وړاندوينې توان لري، او د خپلې وړاندوينې د تقويه کولو لپاره دليل وړاندې کوي، نوي معلومات چې د وړاندوينې پورې ارتباط لري پيژني، او وړاندوينې همهغسې ساتي يا يې عياروي.
درجه ۴: هغه زده کوونکي چې ډير ذکي دي او په قصه کې موجود معلومات د وړاندوينې د جوړولو او توضيح لپاره استعمالوي او د وروستيو معلوماتو په وسيله خپله وړاندوينه همهغسي ساتي او يا يې عياروي.

دوهمه ورځ: د کيسې دوهمه لوستنه

دلته د کيسې د دوهمې لوستنې لپاره ځينې مشورې بيان شوي.

د لوست لپاره تياری

- د کيسې د لوستلو تمرين له سره تکرار کړئ، چې دا ځل يې په لا اغېزمنه توګه ولوستلای شئ.
- د پنځم ګام د تياری لپاره کولای شئ په پيل کې زده کوونکي په درې کسيزو ډلو ووېشئ، چې ستاسې د لارښوونو پر مهال زده کوونکي وپوهېږي چې له چا سره خبري وکړي. له هغوی غوښتنه وکړئ چې له نيږدې ناستو شاګردانو سره درې کسيزه ډلې جوړې کړي.
- د نهم ګام د تياری لپاره د څيزونو او څېرو هغه لست، چې په لومړۍ ورځ مو پيل کړی، چمتو وساتئ.
- که تاسې غواړئ چې "لغتونو/ ويينو فعاليتونه" فعاليت استعمال کړئ، د دې دوهم ځل لوستلو وروسته يې ښه وخت دی. همدا اوس يې ولولئ چې ډاډه شئ چې د دې مراحلو په تعقيب پوه ياست او هغه مواد چې د دې لپاره پکار دي.

د کيسې د دوهمې لوستنې کړنې (فعاليتونه)

۱. کتاب لوړ ونيسئ، او له زده کوونکيو د کيسې د سرليک، ليکوال، او د ليکوال د لاسته راوړنو په اړه پوښتنې وکړئ.

زده کوونکيو ته ووایاست چې بياهم په بشپړه توجه غوږ ونيسي، ځکه چې، د کيسې له ختمېدا وروسته به بيا هم له هغوی څخه انځورونو ته په کتنې، د کيسې د وريادولو غوښتنه کوئ، او هم به ترې دا پوښتنه کوئ چې د کيسې کومه برخه د هغوی لپاره تر ټولو مهمه وه. هغوی ته ووایاست چې داځل به د هغوی ډېرو داسې ځايونو ته ور پام شي، چې د لومړۍ لوستنې پرمهال يې نه وو ور پام شوی.

۲. د لومړۍ ورځې په څېر، د انځورونو له ښودلو سره يوځای، کيسه سرترپايه ولولئ. کيسه ورو ولولئ چې زده کوونکي کيسه سمه تعقيب کړای شي، او بلې برخې ته د اوښتلو پرمهال د پېښو په اړه د فکر کولو فرصت ولري.

۳. کله چې لوستنه پای ته ورسوئ، بېرته د کتاب لومړنۍ پاڼې پرانیزئ، او داسې یې ونیسئ، چې زده کوونکي یې انځورونه ولیدلای شي. د لاندې پوښتنو مطرح کولو له لارې، له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې لومړیو انځورونو ته وګوري، او هغه څه ور په زړه کړي چې د کیسې په سر کې واقع شوي وو.

دلته ښودل شوې ځېرې څوک دي؟

د کیسې په دې برخه کې څه کېږي؟

۴. بیا وړاندې دوو پاڼو ته ولاړ شئ، او همدغه پوښتنې بیا تکرار کړئ. په همدې طریقه دوام ورکړئ، چې زده کوونکي د هرې پاڼې انځورونو ته په کتلو، زړې پېښې ور په زړه کړي. زده کوونکیو ښایي دا ځل په کیسه کې نور څه موندلي وي، او ښایي د کیسې د پېښو د ور په زړه کولو پر مهال د ویلو لپاره ډېر څه ولري. هر ځل له یوه نوي زده کوونکي څخه پوښتنه کوئ، چې په دې توګه، ډېرو زده کوونکیو ته د خبرو وار ورسېږي. که له زده کوونکیو څخه د کیسې کومه برخه هېره وي، نو د کیسې هماغه برخه په خپلو الفاظو کې ورته ووایاست، او یا هماغه برخه ورته ولولئ.

۵. کله چې مو ټول کتاب په همدې طریقه ولوست، او پر انځورونو، او پېښو مو بحث وکړ، کتاب بند کړئ، او شاګردانو ته ووایاست چې:

په دې کیسه کې ګڼ شمېر په زړه پورې ځېرې دي. ځینې یې ښایي داسې څوک در په زړه کړي چې پېژنئ یې، او د کیسې پېښې ښایي داسې پېښې در یادې کړي چې تاسې ته در پېښې شوي دي. تاسې هریوه د کیسې د اورېدنې پر مهال، د یوه جلا شي په اړه فکر کاوه. اوس زه له تاسې څخه غوښتنه کوم چې د لاندې پوښتنو په اړه فکر وکړئ:

د کیسې کومه برخه ستاسې لپاره تر ټولو مهمه وه؟

دغې برخې ستاسې لپاره ولې ځانګړې اهمیت درلود ؟

د ځواب په اړه یوه شېبه فکر وکړئ، او بیا به زه له تاسې وغواړم چې خپل ځوابونه لومړی خپل یوه ملګري ته ووایاست. بیا به زه له یو څو کسانو وغواړم چې ټول ټولګي ته ووایي چې څه ورته تر ټولو مهم برېښېدل.

د دې پوښتنې ځوابونه به مختلف وي. زده کوونکي به بېلابېل ځوابونه ورکړي، ځکه چې هره کیسه ګڼې مهمې برخې درلودلای شي، او اورېدونکي به، د وګړیو په توګه، د تر ټولو مهمې برخې په اړه مختلف نظریات ولري. د بېلګې په ډول، ځیني زده کوونکي به فکر وکړي چې نیم په هوښیارتیا سره په آس سپریدل هغوی ته تر ټولو مهمه وه، سر لدې چې هغه نیم هلک وو. خو، نور زده کوونکي به فکر وکړي چې د کیسې پای تر ټولو مهمه برخه وه، ځکه د دوی ټولو د کیسې پای خوښه شوه. **په دې کې غلط ځواب نشته.** د شاګردانو انتخاب د هغوی د نظریاتو پر سر د بحث په اندازه مهم نه دی.

۶. زده کوونکیو ته د فکر کولو لپاره یوه یا دوه دقیقې وخت ورکړئ، او بیا یې په درې کسیزه ډلو وویشئ، چې له یو بل سره د کیسې د تر ټولو مهمې برخې په اړه خبرې وکړي. ښایي تاسې د شاګردانو په منځ کې وګرځئ راوګرځئ، او د هغوی خپل منځي خبرې اترې واورئ. تاسې د هغوی نظریاتو ته د ځواب ویلو اړتیا نه لرئ، یواځې سر خوځول مو کافي دي.

۷. بیا، له څو تنو زده کوونکیو څخه وغواړئ چې ټول ټولګي ته د هغه څه په اړه خبري وکړي چې د دوی لپاره په کیسه کې تر ټولو مهم برېښي. هغوی دې ته وهڅوئ چې یو د بل خبرې په غور واوري، ترڅو معلومه کړي چې د کیسې څومره بېلابېلې برخې مهمې ګڼل کېږي.

۸. د زده کوونکیو ستاینه وکړئ (شاباسی ورته وواياست) چې ښه غوږ یې نیولی وو، د کیسې ډېرې برخې یې ور په زړه شوې او د مهمو برخو په اړه یې ښه فکر وکړ. هغوی ته وواياست، چې تاسې به په نیږدې راتلونکي کې بیاهم کیسه په ګډه سره ولولئ، او بحث به پرې وکړئ.

۹. له ټولګیوالو غوښتنه وکړئ چې د کیسې د څیزونو او څېرو د نومونو هغه لست ته نور الفاظ او نومونه ور زیات کړي چې په لومړۍ ورځ مو پیل کړي وو.

د مهارت د انکشاف اندازه کول د دویمې ورځې لپاره: تکرار او نتیجه ګیري *د پرمختیا درجه ۱ - ۴: دا درجې د خپلو زده کوونکو د انکشاف د تاکلو لپآره د زده کوونکو او ټولګي د انکشاف په چارټ کې چې د دې لارښوود په اخر کې درکول شوې دي، استعمال کړئ.* درجه ۱: هغه زده کوونکي چې د قصې ډیرې برخې یې نه وي په یاد او د نتیجه ګیرۍ لپاره ښه دلایل نه شي ویلی، د قصې اصلي برخې یې بل قسم تعبیر کړي وي، او ان د ښوونکي په ملاتړ هم خپلې نتیجه ګیرۍ ته دلایل نه شي وړاندې کولای. درجه ۲: هغه زده کوونکي چې د قصې یو څه برخې یې په یاد وي او کولای شي چې څه ساده نتیجه ګیرۍ وکړي، کیدای شي یو څه ګډه وډه یا مبهمه وي یا کیدای شي یو څه د متن د منطقي ملاتړ (حمایې) څخه لرې وي. درجه ۳: هغه زده کوونکي چې قصه یې په یاد وي او کولای شي چې ساده نتیجه ګیري وکړي، او د هغې لپاره کافي دلایل هم وړاندي کړي، خو یو څه عمومي وي. درجه ۴: هغه زده کوونکي چې قصه یې زده وي او موضوع ته نږدې نتیجه ګیري وکړي، کیدای شي څه مشکلات ولري. موثر دلایل وړاندي کړي او همیشه د موضوع په باره کې مشخص وي.

د لوستنیزو او وینیزو مهارتونو لوړاوی – دوهمه ورځ

زده کوونکي میلان لري چې یو ډول لغتونه په وینا او لیکنه کې بیا بیا وکاروي. د الفبا لیسټ یوه ښه لار ده چې زده کوونکي وهڅوي تر څو نوي لغتونه زده او د یو ډول لغتونو تکراري استعمال څخه ډډه وکړي. زده کوونکي به ډېرو لغتونو ته لاسرسی ولري که چیرې دوی خپل لغتونه د الفبا په لیسټونو کې تنظیم کړي. تاسې او ستاسې زده کوونکي د

ټولګي لغتونو لیسټ پر چارټ پاڼه جوړولې او د فعالیتونو پر مهال پرې نور لغتونه ورډېرولی شي. لدې پرته، زده کوونکي کولای شي خپل د الفبا لغتونو لیسټ د کمپوزیشن په خپل کتابونو کې ولري.

له یو څه وخت وروسته، دوی د دې ټولو لغتونو "ملکیت" احساسوي. د الفبا جوړښت کارول زده کوونکي ننګوي، او د هغوی لپاره د خپلو لغتونو تنظیمولو یوه ښه لار ده. دې لیسټ کې به زده کوونکي د کیسې لغتونه ولیکي، کله چې دوی کیسه لولي.

د درس لپاره تیاری

- یوه چارټ پاڼه پر تخته راوځړوئ او په دوه عمودي کرښو کې الفبا ولیکئ، د ټکو تر منځ مناسب ځای پرېږدئ تر څو پکې لغتونه ولیکلای شئ (پدې برخه کې یې بیلګه ووینئ). پاڼه دومره راټیټه ځوړنده کړئ تر څو زده کوونکي پرې لیکل وکړای شي. همداسې کولای شئ، په دوه عمودي کرښو کې پر تخته هم د زده کوونکو لاسرسي سره مناسب د الفبا توري ولیکئ.
- باوري کړئ چې هر زده کوونکی د دې فعالیت او کورنۍ کار لپاره کتاب، د هغوی د کمپوزیشن کتاب (یا کرښې لرونکی پاڼه) او پنسل ولري.

که زده کوونکو د بل کتاب لپاره د الفبا لغتونو لیسټ جوړ کړې وي، که وغواړې نو پرېږدئ چې هغه لغتونه د"*نیم هلک"* کتاب نوو لغتونو سره یوځای کړي.

د لغوي فعالیتونو رامنځ ته کول

کیسه زده کوونکو ته یو ځل بیا په لوړ غږ ولولئ.

زده کوونکو ته وواياست چې دوی به د "*نیم هلک"* په کیسه کې نوو زده کیدونکو لغتونو لیسټ جوړوي. دوی به وکولای شي چې وروسته لدې لیسټ څخه د خپلو زده کړو او لیکنو په تمرینونو کې ګټه واخلي.

۱. **زده کوونکي د الفبا خپل لیسټونه جوړوي**: د الفبا په لیسټ کې د لغتونو ورجوړول پخپله لومړی د لغتونو پر خوښولو، ورپسې لغت د اړونده توري لاندې پر چارټ یا تختې لیکلو له لارې عملي وښایاست. کله چې مو په لیسټ کې د لغتونو لیکل وښودل له زده کوونکو وغواړئ چې په خط کشي شوې پاڼې یا په خپل کمپوزیشن کتابونو کې الفبا ولیکي، او د هر توري تر منځ یوه کرښه ځای پرېږدي. له هغوی وغواړئ چې له الف تر میم توري د پاڼې یو لورې او له ن تر یا پر بل لوري ولیکي (په راتلونکې پاڼه یې بیلګه وګورئ).

۲. له زده کوونکو وغواړئ چې په کتاب کې د خپلې خوښې لغتونه ولټوئ، زده یې کړي او د خپل الفبا تورو په لیسټ کې یې د اړونده توري لاندې ولیکي. (زده کوونکي باید د لغت پر معنا پوه شي مخکې لدې چې په خپلو لیسټونو یې ورډېر کړي. که پر لغت نه پوهیږي، وښایاست چې څرنګه د کیسې له محتویاتو د هغې پر معنا پوه شي، لکه چې لاندې ښودل شوي دي.)

د کیسې له محتویاتو څخه د معناوو معلومول: تاسې ممکن له خپلو زده کوونکو سره مرسته وکړئ چې د لغت ځای او کیسې محتوا پر لیدلو د لغت پر معنا پوه شي. دا ممکن داسې وشي چې لومړی له زده کوونکو وغواړئ د خپلې خوښې لغت خوښ کړي. کله چې زده کوونکو لغت خوښ کړ، له کتابه دې د لغت جمله ووایي. له زده کوونکو وپوښتئ چې په کیسه کې څه وشو چې له دوی سره یې د لغت معنا په درکولو کې مرسته وکړه. دا یوه بیلګه ده چې تاسې یې زده کوونکو ته وایلای شئ. ووایاست:

کله چې هوښیار سړې ملکې ته وویل چې څرنګه کوچنی هلک ترلاسه کړي، ملکه ډېره خوښه شي. که تاسې غواړئ د "خوښ" لغت پر معنا پوه شئ، نو له ځانه ممکن وپوښتئ، "آیا ملکه د هوښیار سړي له لیدو وروسته خوښه او هیجاني شوه یا هیڅ خوښه نه شوه؟ " کله چې پر ځواب پوه شئ، نو تاسې باید هم پوه شئ چې پدې برخه کې "خوښ" لغت د څه پر معنا دی.

۳. له لس دقیقو وروسته، د زده کوونکو جوړې (یا ډلې) جوړې کړئ او ورڅخه وغواړئ چې له خپل ملګري سره پر لغت وغږیږي او ولې یې د خپل په الفبا لیست ورډېر کړی دی.

۴. د څو دقیقو له بحثه وروسته، له زده کوونکو په وار وغواړئ چې په تخته د مناسب توري په وړاندې لغت ولیکي. ورته ووایاست چې د هر لوستل کیدونکي کتاب لپاره د لغتونو لیسټ جوړولی شي. د ټولګي د الفبا د لغتونو لیسټ لوړ ولرئ او په ټولو فعالیتونو کې پرې لغتونه ورډېر کړئ.

۵. ورته ووایاست چې هغوی کولای شي هر څومره ویي (لغتونه) چې وغواړي د "نیم هلک" لپاره یې ورډېرولی شي او دوی په نورو ورځو کې هم دا کار کولای شي. ورته ووایاست چې د هر لوستل کیدونکي کتاب لپاره د لغتونو لیسټ جوړولی شي. د ټولګي د الفبا د لغتونو لیسټ لوړ ولرئ او په ټولو فعالیتونو کې پرې لغتونه ورډېر کړئ.

د" نیم هلک" د الفبا لیسټ لپاره د لغتونو ځینې بیلګې

خ: خوشحاله، خوړل، خلک، خاونده	**ځ: ځواب، ځغستا، ځکه**
ک: کار	**ت: تانیم**
س: سړی، سترګه	**ي: یوازې**
ه: هوښیار، هیواد، هر چیرې، هلک	**ا: الوتو، اسویلی**
ش: شیندي، شاوخوا، شاهزاده	**پ: پخلي، پوره، پاچا، پوهیږو**
م: موسکا، مانی، مڼه، ملکه، مننه	**غ: غوږ، غوښتل**
ښ: ښاپیریو، ښامار (اور غورځوونکي)	**ر: راوړه، رنګه**
ل: لاړې، لایقه	**ژ: ژوند**
ع: عارف	**د: درمل**

۶. د لغتونو معنا او وینا برخو پوهه تکرارول: تاسې به وغواړئ چې له کیسې لغتونه یا جملې وکاروئ تر څو په زده کوونکو کې د وینا بیلابیلو برخو زده کړې پوهه تکرار او باوري کړئ. دا ځیني فعالیتونه دي چې تاسې یې د دې هدف لپاره کارولی شئ:

الف: له زده کوونکو وغواړئ چې په کیسه کې د لغتونو جوړې ومومي او په جمله کې یې وکاروي تر څو د معنا زده کړه یې باوري شي. ورځخه وغواړئ چې جملې پخپلو کمپوزیشن کتابونو کې ولیکي. که وخت وي، نو له زده کوونکو وپوښتئ که کوم یو یې غواړي چې خپلې جملې ټولګي ته ولولي. ضرور نه ده چې جملې باید د کیسې جملې واوسي. هغوی ته د لغتونو جوړو بیلګې ورکړئ، لکه:

اریانوونکي درمل	ګړندئ سواري	هوښیار سړی
ټوله مېنه	ځانګړي درمل	اور غورځوونکی ښامار

د دې جوړو کاروونکو جملو بیلګې:

"**هلک د ښامار له سمڅې ځانګړي او اریانوونکي درمل وڅښل**."

"**هلک پر خپل بایسکل ګړندئ سواري وکړه تر څو سیالي وګټي**."

تاسې به له زده کوونکو دا هم وغواړئ چې د لغتونو ورته جوړښتونه ولټوي او په نوو جملو کې یې همدا ډول وکاروي.

ب: له کیسې څخه جملې یا کوچني پاراګرافونه خوښ کړئ، ټاکلي لغتونه پریږدئ، او له زده کوونکو وغواړئ چې د هرې جملې پوره کولو لپاره له لیست څخه لغتونه خوښ کړي. **تاسې ممکن زده کوونکو ته وښایاست چې دا تمرین به تاسې ته د غږیدا بیلابیلو برخو کارولو روزنه درکړي.** د بیلګې په ډول، تاسې ممکن ووایاست: "*یاد ولرئ چې مصدر تشریحي لغتونه دي، فعل د عمل لغتونه دي، قیدونه څرنګوالی، کله او چیرته ښیي...*" او همداسې نور. دا لغتونه لیست یوه بیلګه ده:

لغتونه چې انتخاب ترې کولای شئ:

ټول	بل	فکرکول	ښامار (اور غورځوونکی)
درمل	حیرانوونکی	مخ په شا	ساه ایستل (تنفس)

"________ خلک وویرول ځکه د هغې له خولې اور بادیده (اور یې تنفسوه)." [*له لیست څخه اسم خوښ کړئ*]

"مچان د هیچ هیچ په نامه هیواد کې ________ الوتل." [له لیست څخه قید انتخاب کړئ]

لغتونو کورنی کار: [*له زده کوونکو وغواړئ چې خپل کتابونه او پنسلونه له ځانه سره کور ته یوسي. وریاده کړئ چې بیرته یې بیا له ځانه سره ټولګي ته راوړي.*]

زده کوونکو ته وړاندیز وکړئ که وخت ولري نو هغوی په کورونو کې تمرین کولای شي، ځکه تمرین به لدوی ښه لیکوالان جوړ کړي. ورته ووایاست چې تاسې به دوی ته وخت په وخت اړونده وړاندیزونه ورکوئ. دا یې دوه امکانات دي:

الف: له زده کوونکو وغواړئ چې د خپلو الفبا ليستونو څخه د لغتونو پر کارولو په خپل کمپوزيشن کتابونو کې جملې وليکي.

ب: زده کوونکو ته ووایاست چې دوی خپل د لغتونو ليست خپلو کورنيو ته لوستلی شي، او په زړه پورې لوبه کولای شي چې وګوري په کورنيو کې يې څوک ډير لغتونه کارولی شي. هغوی دا جملې په خپلو کتابونو کې ليکلی شي، که وغواړي، نو له نورو ټولګيوالو سره يې هم شريکولی شي.

ارزونه: **لغتونو مطالعه**

درجه ۱: زده کوونکې لوستلي يا پر بحث کيدونکي لغتونه نه پيژني يا يې د لغتونو په فعاليتونو کې نشي کارولی.

درجه ۲: زده کوونکې ځيني لغتونه د لغتونو په فعاليتونو کې کارولی شي.

درجه ۳: زده کوونکې د لغتونو په فعاليتونو کې ځو لغتونه په ښه توګه کارولی شي خو له خپله ځانه پکې نور نشي ورډېرولی.

درجه ۴: زده کوونکې کولای شي چې څو لغتونه د الفبا له ليست څخه وکاروي او ورسره نور لغتونه هم راپيژني او کاروي يې.

درېيمه ورځ: د کيسې درېيمه لوستنه

لاندې د کيسې د درېيمې لوستنې په اړه ځينې مشورې بيان شوي.

درس ته تياری

- ښه به وي چې يوځل بيا د کيسې د لوستنې تمرين اجراء کړئ.
- په کيسه کې د وقفې ځايونه وټاکئ، چې له زده کوونکيو څخه د راتلونکيو پيښو په اړه پوښتنې وکړئ؛ (دوهم ګام ته مراجعه وکړئ).
- د درېيم ګام د تياري لپاره، د درس په پيل کې زده کوونکي په درې کسيزه ډلو ووېشئ، تر څو هغوی وپوهيږي چې د لاښوونو پر مهال له چا سره خبرې وکړي.
- د اووم ګام د تياري لپاره، د ځېرو او ځيزونو هغه لست چې په لومړۍ ورځ مو پيل کړی و، چمتو وساتئ.

د درېيمې لوستنې کړنې

۱. کتاب لوړ ونيسئ، او زده کوونکيو ته ووایاست چې تاسې به په درېيم ځل هم هماغه کيسه لولئ، خو دا ځل به د وقفو په دوران کې له شاګردانو څخه د کتاب د راتلونکې پاڼې د پيښو په اړه پوښتنه کوئ.

۲. د کيسې په مختلفو برخو کې، د کتاب تر پاڼې اړولو وړاندې، لاندې پوښتنه مطرح کوئ، او له زده کوونکيو غوښتنه کوئ چې که ځواب ورکول غواړي نو لاس دې پورته کړي: *په راتلونکې پاڼه کې به څه پيښ شي؟*

له دې پوښتنې مطرح کولو ستاسې مقصد دا دی چې وپوهېږئ چې آیا د کیسې پېښې د زده کوونکیو په یاد پاتې دي، او کنه. هر ځل له یوه بېل زده کوونکي څخه د ځواب غوښتنه کوئ، او له نورو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې د ځواب ورکوونکي خبرو ته سم غوږ ونیسي. کله چې یو کس ځواب ورکړي، له نورو غوښتنه وکړئ چې که له ځواب سره موافق وي، لاسونه دې پورته کړي. دا کار زده کوونکي هڅوي ترڅو ستا او نورو زده کوونکیو خبرو ته غوږ کېږدي. دغه راز به وپوهېږئ چې ټولګی تر کومه بریده له کیسې سره آشنا شوی، او د کیسې د پېښو تسلسل یې په ذهن کې پاتې دی. د زده کوونکیو ځواب چې هرڅه وي، تاسې باید ووایاست چې:

راځئ ګورو چې وړاندې همداسې پېښېږي او که نه!

بیا وړاندې دوو پاڼو ته ولاړ شئ، او متن یې ولولئ.

د ځینو زده کوونکیو به کیسه ښه په یاد وي، او سم ځواب به ورکړای شي. ځینې نور به داسې نه وي. که د زده کوونکیو کوم ځای هېر وي، او ناسم ځواب ورکړي نو ورته ووایاست چې:

که مو اوس څه په یاد نه وي، هیڅ پروا نه کوي.
خو دا ځل سم غوږ ونیسئ، چې له کیسې سره ښه بلد شئ!

۳. کله چې د کتاب لوستنه پای ته ورسوئ، زده کوونکیو ته ووایاست چې ته غواړې وپوهېږې چې آیا دوی د انځورونو له کتلو پرته کیسه را په زړه کولای شي او کنه. یو زده کوونکی ځواب ته راوبولئ، او له نورو غوښتنه وکړئ، چې که له ځواب سره موافق وي، نو لاسونه دې پورته کړي.

که ځواب ناسم وي، له یوه بل زده کوونکي غوښتنه وکړئ چې ووايي د کیسې په پیل کې څه پېښ شوي وو. یوځل بیا له نورو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې د موافقت په صورت کې، لاسونه پورته کړي.

که یې ځواب سم وي، نو زده کوونکیو ته ووایاست چې که د کیسې د راتلونکي پېښې په اړه معلومات لري، لاسونه دې پورته کړي. یوځل بیا یو زده کوونکی ځواب ته را وبولئ، او له نورو زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې که موافق وي، لاسونه دې پورته کړي.

همدې کار ته ادامه ورکړئ، ترڅو زده کوونکي، د کیسې پېښې په ترتیب سره ذهن ته وسپاري.

۴. کله چې د کیسې پر انځورونو او پېښو له غږېدا سره یوځای، کیسه پای ته ورسوئ، کتاب بند کړئ، او له زده کوونکیو بیا غوښتنه وکړئ چې له خپل سیال ملګري سره لاندې پوښتنو ته د خپلو ځوابونو په اړه خبرې وکړي:

د کیسې کومه برخه تا ته تر ټولو مهمه وه؟
دا برخه ستا لپاره ولې تر ټولو مهمه وه ؟

زده کوونکیو ته یادونه وکړئ چې هغوی کولای شي د تر ټولو مهم شي په اړه نوی نظر ولري، او یا هم کولای شي، هماغه زوړ نظر، چې په تېرو بحثونو کې یې بیان کړی و، بیا تکرار او تایید کړي. زده کوونکیو ته ۳ تر ۴ دقیقې وخت ورکړئ چې په درې کسیزه یا دوه کسیزو ډلو کې پر خپلو نظریاتو خبرې اترې وکړي.

۵. بیا یو څو زده کوونکي را وبولئ، چې ټول ټولګي ته د هغه څه په اړه خبرې وکړي چې د هغوی لپاره تر ټولو ډېر مهم دی. هڅه وکړئ چې هغه شاګردان را ونه بولئ چې تېر ځل یې هم ځواب ورکړی، تر څو ټولو ته وار ورسېږي. هغوی دې ته وهڅوئ چې یو بل ته غوږ ونیسي، ترڅو وپوهېږي چې د کیسې څومره ډېرې برخې مهمې ګڼل کېدای شي.

۶. په ښې غوږ اېښودنې، د کیسې په ښې یادونې، او د تر ټولو مهم شي په اړه په فکر کولو خپل زده کوونکي وستایې. یادونه وکړئ چې تاسې به په نېږدې ورځو کې یوځل بیا هم د همدې کیسې په اړه خبرې او بحث وکړئ او له همدې کیسې به د نورو زده کړو لپاره د اساس په توګه کار واخلئ.

۷. له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې د کتاب انځورونو ته وګوري، او د لومړۍ او دوهمې ورځې ترتیب شوي لست ته د نویو څیزونو او څېرو نومونه ور اضافه کړي.

۸. په درېیمه ورځ، به تاسې وغواړئ چې وخت ته پر کتو په دې پوښتنو نور بحث هم وکړئ. دا به زده کوونکي وهڅوي چې د کیسې د معناوو باره کې نور هم فکر وکړي. د خپلو زده کوونکو عمر ته پر کتو مناسبې پوښتنې خوښې کړئ. زده کوونکي ښايي دې پوښتنو ته مختلف ځوابونه ولري، چې ټول یې باید سم وګڼل شي. د پوښتنې هدف یوازې او یوازې دا دی چې زده کوونکي په خپله ځاني طریقه د کیسې په وړاندې غبرګون ښودلو ته راوبلل شي.

- *د کیسې کومه برخه ستاسې لپاره مهمه وه؟ ولې دغه برخه درته مهمه وه؟*
- *هوښیار سړی ښاپیریو ته څه وایي چې نیم به یې وکړي؟ ښاپیرئ په رښتیا نیم ته څه وایي چې باید ویې کړي؟ څوک رښتیا راخیژي؟*
- *ستاسې په فکر ولې ښاپیریو دا وګڼله چې نیم به تنیم ښامار له خپله سمڅې راوباسي؟*
- *څه فکر کوئ نیم څه احساس کړل کله چې ښاپیریو نیم ته وویل چې باید له ښاماره ځان خلاص کړي/ ویې شړي؟*
- *څه فکر کوئ نیم څرنګه احساس کړل کله چې هغه پوه شو تنیم خپه دی چې پر هر چا اور پوف کوي (ورغورځوي) او نه یې غوښتل چې داسې وکړي؟*
- *نیم په کیسه کې یوازینی نیم هلک وو. آیا فکر کوئ داسې لارې چارې شته چې خلک نیم وي یا یوازې د هغه څه چې له لاسه یې کیږي د هغې یوه برخه کوي؟*
- *آیا دا امکان لري چې خپلې هیلې او خوبونه پرته له مرستې لاسته راوړئ؟ ولې داسې فکر کوئ؟*
- *تاسې څه پوښتنې لرئ؟*

د مهارت د انکشاف اندازه کول د دریمې ورځې لپاره: په قصه کې د کلیدي نظرونو منعکسول

درجه ۱: هغه زده کوونکي چې ان د ښوونکي په مرسته هم نه شي کولای چې د قصي کومه برخه په یاد ولري، او یا د قصي کومه اساسي برخه سره ونښلوي.

درجه ۲: هغه زده کوونکي چې قصه یې په یاد وي او قصه یو څه منعکس کړای شي، خو اساسي نظرونه سره نښلولی نه شي او یا په پوهیدای نه شي.

درجه ۳: زده کوونکی د کیسې پیښې په ښه توګه یادولی او د خپل ژوند له ورته پیښو سره یې پرتله کولای شي، خو پرته له کوم ځانګړي ارزونې یا اقتباس څخه.(د بېلګې په ډول، د زده کوونکي یادېږي چې یو ځل ترې د مهمې چارې اجرا هیره شوې وه) .

درجه ۴: د زده کوونکې قصه ښه په یاد وي او هغه په پوره تفصیل د خپل ژوند له یو څه سره شباهتي ارتباط ورکولای شي. (د بېلګې په ډول، زده کوونکې وایي چې د نیم د نیمګړتیا احساس ده ته خپل د یوه وخت احساس رایاد کړ.)

د لوستنیزو او وینیزو مهارتونو لوړاوی – دریمه ورځ

د کورني کار ارزونه: که فکر کوئ چې کافي وخت لرئ، نو کولای شئ هره ورځ د درس له پیله وړاندې د زده کوونکو کورني کارونو کتلو ته ځانګړي کړئ. له زده کوونکو وپوښتئ چې که یو یې د لغتونو پر کارولو کومې جملې لیکلي وي او غواړي چې له ټولګي سره یې شریکې کړي. زده کوونکي د خپل کار د شریکولو له کبله تقدیر کړئ او نور وهڅوئ چې په کور کې ولولي او ولیکي. زده کوونکو ته وواياست هر کله چې وخت ولري دا به یو ښه تمرین واوسي.

د کیسې کلیدي مفکورو باره کې فکر کول او لیکل

لکه زموږ د ټولو رواجي کیسو په څیر، په دې کیسه کې هم څو مهمې مفکورې شته، او دا مفکورې یوازې له یو څه وخته وروسته او په ژوند کې یو څه پیښیدو وروسته لوستونکي ته یادېږي. د درېیمې او څلورمې ورځ لپاره، موږ دوه مفکورې خوښې کړي چې له خپلو زده کوونکو سره پرې بحث وکړئ، او د لیکنې تمرینونه مو پکې شامل کړي چې د دې مفکورو باره کې د هغوی فکرونو او پوهې بهترولو کې مرسته کوي.

د مهمو مفکورو معلومول – بحث او مشاجره

کله چې زده کوونکی مهمې مفکورې وپیژني، هغه د دوی پوهه او لوستنې ښه مهارتونه بهتروي. دا مهارتونه به د لوستنې نورو فعالیتونه ته انتقال شي چې دوی پکې دخیل دي. لدې لوستنی سره، تاسې به له خپلو زده کوونکو سره مرسته وکړئ چې په کیسه کې مهمې مفکورې وپیژني.

یاد ولرئ، چې د دې فعالیت لپاره زده کوونکي باید وکولای شي چې آزاد فکر او اظهار یې کړي چې یو نوي څه به ورته وي. د دې لپاره، هغوی باید په رواني توګه ځان خوندي احساس کړي او ورسره پوه شي چې ځوابونه یې قبلیږي هیڅ "غلط" ځواب نشته.

درس ته تیاری

- هر زده کوونکی به د نیم هلک او کمپوزیشن کتاب یا لیکلو پاڼي او پنسلو ته اړتیا ولري.
- د ټولګي بحث لپاره د چارټ پاڼه یا تخته تیاره ولرئ.
- درس ولولئ تر څو پوه شئ چې دا ګامونه تعقیب کړئ.

۱. وغږیږئ چې نیم څرنګه په پیل کې فکر کاوه چې ښامار څرنګه وباسي (یا په بله وینا برید وکړي) تر څو د تنین له سمڅې درمل راواخلي. دا هغه څه دي چې ښاپیریو نیم ته وویل، خو هوښیار سړي داسې نه وو ویلي. تاسې خپلو ماشومانو ته ویلای شئ څرنګه چې هغه هوښیار وو، نو ځکه یې فکر کاوه چې ضرور نه ده. خبرې اترې وکړي (له یو بل سره وغږیږي تر څو موافقه وکړي)، دواړو تنیم او نیم چې له یو بل څه غوښتل هغه یې حاصل کړل.

وغږیږئ چې تنین او نیم د خپل تړون لپاره څه ګامونه واخیستل:

الف: هغوی باید یو بل ته غوږ نیولای وای.

ب: هغوی دواړو باید یو بل ته خپلې ستونزې او څه چې غواړي واضحه ویلي وای.

ج: دوی دواړه باید یوځای کار وکړي تر څو یوه د حل لاره ولټوي چې د دواړو ستونزې حل کړي.

د: هغوی له یو بل سره مرسته وکړه.

ه: دوی داسې لاره وموندله چې د ټولو لپاره د منلو وړ وه – آن کلیوال هم په سوله کې ژوند کولای شي.

له خپلو زده کوونکو سره وغږیږئ چې څرنګه د خبرو اترو مفکوره د مشاجرې په وړاندې څرنګه زموږ په ورځني ژوند کې ګټوره ده. تاسې لاندینیو خبرو اترو بیلګه د دې فکر تشریح کولو لپاره کارولی شئ، او باوري کړئ چې زده کوونکي پرې پوه شو.

الف ملګری: *"زه نن ښوونځي ته وخته راغلم تر څو یو ځل بیا ښوونکي ته دا نږدې چوکۍ ونیسم. زه دلته پرون ناست وم، خو نن چې راغلم نو دلته له مخکې فرید ناست وو"!*

ب ملګری: *"آیا د ټولو زده کوونکو لپاره چوکۍ شته"؟*

الف ملګری: *" نه، یوازې شپاړس چوکۍ دي او دوه دیرش ماشومان."*

ب ملګری: *"نو، زموږ نیم به تل په ځمکه کیني او پاتې نیمو ته به چوکۍ رسیږي. زه پرون پر چوکۍ ناست وم نن باید پر ځمکه کښېنم او چوکۍ یو بل چا ته پرېږدم، زه سبا پر چوکۍ کښېناستلی شم."*

الف ملګری: *"ما دې باره کې فکر نه وو کړی! خو زه یو زده کوونکې پیژنم چې د پښې تکلیف لري او پر ځمکه کښیناستل ورته ستونزمن دي. آیا دا د هغې لپاره مناسبه ده چې تل داسې وکړي؟"*

بل ملګری: *"که زه د هغه پر ځای وای نو نه به مې خوښېده ، راځه زه به خپله چوکۍ هغه ته ورکړم او ته زما لپاره پر ځمکه خپل خوا ته یو ځای ونیسه ، موږ به د بدلون لپاره یوځای کینو. کله چې سبا ستا د چوکۍ وار وو ، نو همداسې وکړه."*

الف ملګری: *"هو! او ممکن موږ له نورو زده کوونکو سره هم وغږېږو چې تل چوکۍ وروړسیږي او موږ په خپل وار همداسې وکړو. موږ باید پر دې هم توافق وکړو چې دوه ورځې پرله پسې باید پر چوکۍ کښېني نه نو، دا به له ټولو سره انصاف وي."*

ب ملګری: *" هو! ښه نظر دی."*

۲. *له زده کوونکو وغواړئ چې نورې بیلګې ورکړي چې خبرې اترې د مشاجرې په پرتله ونښيي.*

۳. له زده کوونکو وغواړئ چې خپلې شخصي بیلګې ولیکئ چې د مشاجرې امکان وو خو د خبرو اترو له لارې حل شو. د هغوی لیکنې مهارتونو پر بنسټ، د خبرو اترو په توګه یا په څو جملو کې یې لیکلی شي.

۴. که زده کوونکي غواړي چې د خبرو اترو (ډیلاګ) په توګه یې ولیکي نو مناسب وخت ورکړئ.

لغتونو کورنی کار: زده کوونکو ته وواياست چې دا تمرينونه به له دوی سره مرسته وکړي چې له کیسې څخه پر مهمو مفکورو ښه پوه شي او لیکنې مهارتونه یې بهتر کړي. [*له زده کوونکو وغواړئ چې خپل کتابونه او پنسلونه له ځانه سره کور ته یوسي. وریاده کړئ چې بېرته یې بیا له ځانه سره ټولګي ته راوړي.*]

الف: له زده کوونکو وغواړئ چې د هغه وخت یا چا باره کې ولیکي چې له بل چا سره یې شخړه درلوده او ورڅخه وغواړئ چې ولیکي دوی به څرنګه بل ډول عمل کاوه (یعنې شخړه به یې نه کوله). ورته وواياست که دوی بل ډول عمل کړی وو نو نتیجه به بل ډول وه. ورته وواياست د هغو ګامونو باره کې فکر وکړي چې په کتاب کې پیښ شوي دي (۱**الف** – ۱ د).

ب: له زده کوونکو وغواړئ چې د خبرو اترو د مشاجرې په پرتله موضوع په کور کې له یو چا سره وڅیړي، او په خپل کمپوزیشن کتاب کې د خپل بحث باره کې یو څو جملې ولیکي.

ارزونه: **د مهمو مفکورو معلومول او ورباندې لیکل** (**ډیلاګ لیکل ، پرې فکر کول او برابرول**)

درجه ۱: هغه زده کوونکی چې په کیسه کې د اصلي مفکورو په پیژندلو کې ستونزه ولري نو هغوی مباحثه هم نشي ترکیبولی.
درجه ۲: زده کوونکی یوه یا دوه مهمې مفکورې پیژندلی شي خو نشي کولای چې په خپله لیکنه کې یې ارتباط او اهمیت معلوم کړي.
درجه ۳: زده کوونکی څو مهمې مفکورې پیژني او ارتباط او اهمیت هم معلومولی شي او ورسره ډیلاګ هم برابرولی شي. (د بیلګې په ډول، زده کوونکې وايي چې کیسه د ستونزې د خبرو اترو له لارې له حلولو سره تضاد ښیي او په ځای یې شخړه د ستونزې حل لار بولي او وايي چې د کیسې دا فکر دا دې ته هڅوي چې په خپل ژوند کې خبرې اترې د شخړې په ځای د ستونزو حل لپاره وکاروي.)

درجه ۴: زده کوونکی له ژورې پوهې سره مهمې مفکورې معلومولی او د خپل ژوند له پېښو سره يې پرتله په ليکنه کې ښودلی شي. (د بېلګې په ډول، زده کوونکی وايي چې کيسه لدوی سره مرسته کوي تر څو په ژوند کې د خبرو اترو يا شخړې له لارې حل شوو ستونزو د نتايجو تر منځ توپير وپيژني او څرنګه د شخړې د حل له کبله خواخوږي پيدا کيږي. دا مهمه ده ځکه چې د داسې فکرونو سبب ګرځي چې څرنګه دا په ځينو حالاتو کې د نتيجې حاصلولو لپاره د خبرواترو په ځای له شخړې کار اخلي.)

څلورمه ورځ: آزاده مطالعه

د کورني کار ارزونه: له زده کوونکو وپوښتئ که کوم يو يې غواړي چې د خبرو اترو او مشاجرې (شخړې) پر موضوع د خپل کمپوزيشن کتاب مواد له ټولو سره ګډ کړي. زده کوونکي د شريکولو له کبله تقدير کړئ او نور وهڅوئ چې په کور کې کار وکړي. يو ځل، بيا زده کوونکو ته ووایاست چې بهتره به وي چې هر کله وخت ولري په کور کې تمرين وکړي. ورياده کړئ، چې تمرين به يې ښه ليکوالان کړي.

درس ته تياری

- د الف ۱ ګام ته تياري لپاره، وبه غواړئ چې زده کوونکي د درس له پيل وړاندې د دريو په جوړو يا ډلو وويشئ تر څو هغوی پوه شي چې له چا سره وغږيږي وروسته لدې چې تاسې لارښوونې ورته وکړئ.
- زده کوونکو يا د زده کوونکو ډلو ته کتابونه وويشئ.
- غږ ماشين تيار کړئ، که لرئ يې، د کيسې سي ډي يا کيسه ورواچوئ.

زده کوونکي راواغواړئ چې خپله کيسه يو ځل بيا ولولي، دا ځل په آزاده توګه له خپلو کتابونو څخه. هغوی چې پخپله آزاد لوستلو کې ستونزه لري له يو چا سره يې يو کړئ چې په لوستلو کې ښه وي، که د غږ ماشين لرئ نو ورته وړانديز وکړئ چې د کيسې غږيزه ډول تعقيب کړي. د بحث پر مهال زده کوونکو ته ووایاست، چې تاسې نه غواړئ هغوی امتحان کړئ نه ټول ځوابونه لرئ، بلکې يوازې غواړئ چې لدوی سره يوځای د لوړې مفکورې او غټ موضوعات راوسپړئ او دوی په څېړ پرې غږيدو ته ليواله ياست.

الف: په لوړ غږ د کيسې لوستنه

که مو زده کوونکي لوستل کولای شي، او کيسه يې خوځله اوريدلې وي، له هغوی غوښتنه وکړئ چې له ځان سره د کيسې د لوستلو تمرين وکړي. دا به غوره وي چې هغوی په لومړي سر کې دوه دوه کار وکړي او کيسه له لاندې طريقو په يوه طريقه ولولي:

۱. زده کوونکي کيسه په وار ولولي. يو زده کوونکی يوه پاڼه لولي؛ او بل بله پاڼه، او همداسې دوام ورکوي ترڅو کيسه پای ته ورسيږي.

۲. زده کوونکي کیسه په ګډه او په یوه غږ لولي.

۳. هر زده کوونکی کیسه په وار، له سره تر پایه لولي.

په بیا بیا تمرین سره به، ګڼ زده کوونکي د کیسې اسانه او روانه لوستنه زده کړي، او ځینې به یې ښایي ټول ټولګي ته د کیسې له فردي او یوځایي لوستلو خوند واخلي.

د مهارت د انکشاف اندازه کول: په لوړ غږ د قصې لوستل
درجه ۱: زده کوونکی نه شي کولای چې ان د ښوونکي په مرسته قصه ولولي او یا د قصې کوم لغت یې په یاد وي.
درجه ۲: زده کوونکی کولای شي چې قصه ولولي خو روانه یې نه شي لوستلای. داسې معلومېږي زده کوونکی چې څه لولي په هغو ښه نه پوهېږي. معلومېږي چې هغه یې میخانیکی زده کړي وي.
درجه ۳: زده کوونکی قصه په احساساتو سره بیانولای شي، او معلومېږي هغه لغتونه چې لولي په پوهېږي.
درجه ۴: زده کوونکی په خورا ښه ډول قصه بیانولای شي، د قصې لوستلو کې رواني یې بې ساري ده، او داسې ښکاري چې قصه راژوندۍ شوې وي.

ب: د مهمو مفکورو معلومول – پر خنډونو بریا

زده کوونکو ته وواياست چې په کیسه کې یوه بله مهمه مفکوره **پر خنډونو بریا** ده او د نن موضوع هم همدا ده.

وغږېږئ چې په کیسه کې څه ډول بیلابیل لوبغاړي/ کرکترونه پر خنډونو بریا حاصلوي. د بیلګې په ډول: ملکه ماشوم غواړي او له هر یو پوښتي چې څرنګه یو ولري. اخیره کې، ښاپیرۍ له هوښیار سړي پوښتي، هغوی ته څوک وایي چې ملکه باید څه وکړي، خو څه کیږي او ولې؟

۱: د نیم پر حالت وغږېږئ او پر خپل خنډ د بریا لپاره یې څه ګامونه واخیستل.

الف: هغه پوه شو چې ستونزه لري: هغه یوازې نیم هلک وو.

ب: هغه پوهیده چې څه ته اړتیا لري: هغه غوښتل چې پوره شي.

ج: له نورو یې مرسته وغوښته او تر هغې یې غوښته چې ځواب یې وموند. دې ډېره موده ونیوله.

د: حل آسان نه وو: هغه باید اور غورځوونکي ښامار ته مخامخ شي.

ه: هغه د هدف لاسته راوړلو لپاره باید ځانګړي خصوصیات ولري. تاسې له زده کوونکو پوښتلی شئ چې دا خصوصیات باید څه وي. د بیلګې په ډول:

زغم　　زړورتیا　　ټینګار　　واک

ی: هغه پوه شو چې له تنین سره د مرستې له لارې خپل هدف ته رسیدلای شي.

کله چې نیم پوره شو، هغه وکولای شو چې له نورو سره مرسته وکړي (له تنیم او همدا راز له کلیوالو سره).

۲: وغږېږئ چې تنین د خپل هدف لاسته راوړلو لپاره باید څه وکړي:

الف: هغه یوه شو چې ستونزه لري: هغه هرې لورې ته اور غورځاوو او خلك يې ځورول سره لدې چې هغه داسې نه غوښتل.

ب: هغه پوهیده چې څه ته اړتیا لري: د اور سمبالولو یوه لاره چې د خلکو له ځورولو پرته خپل خواړه پاخه کړای شي.

ج: هغه مرسته غواړي.

د: هغه پوهیږي چې د نیم سره د مرستې له لارې خپل خنډ له منځه وړلای شي.

ه: هغه د خپل لاسته راوړلو لپاره ځانګړو خصوصیاتو ته اړتیا لري. تاسې له خپلو زده کوونکو پوښتلای شئ چې دا خصوصیات باید څه واوسي؟ د بیلګې په:

سخا   یووالی   اعتبار   د بدلولو ضرفیت

یو ځل چې تنین خپل خنډ لرې کړ او هر چیرې يې اور نه غورځاوه نو له هغې وروسته خلکو په خوښۍ ژوند کاوه.

په یووالی سره دواړو هغه څه وموندل چې دواړو غوښتل او نور يې ضرورت نه درلوده چې د یو بل سره دعواګانې وکړي.

۳. له زده کوونکو وغواړئ چې پر خنډونو د بریا نورې بیلګې ورکړي. دوی پرې څرنګه بریالي شو؟ څه ځانګړي خصوصیات يې لرل؟

۴. له زده کوونکو وغواړئ چې په لیکنه کې یو خنډ بیان کړي او څرنګه فکر کوي چې حل کولای يې شي. ورڅخه وغواړئ چې په کیسه کې د نیم او تنین ګامونو ته چې د خپل خنډ حلولو لپاره يې واخیستل ته مراجعه وکړي او وګوري چې کوم یو عملي کیدونکی دی (پاس ۱ او ۲ ګام وګورئ).

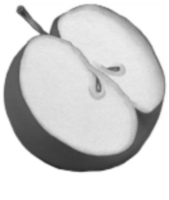

لغتونو کورنی کار: زده کوونکو ته ووایاست چې دا تمرینونه به له دوی سره مرسته وکړي چې له کیسې څخه پر مهمو مفکورو ښه پوه شي او لیکنې مهارتونه يې بهتر کړي. [*له زده کوونکو وغواړئ چې خپل کتابونه او پنسلونه له ځانه سره کور ته یوسي. وریاده کړئ چې بیرته يې بیا له ځانه سره ټولګي ته راوړي.*]

الف: له زده کوونکو وغواړئ د یو چا په هکله چې دوی يې پیژني (یا ځان باره کې) ولیکي، چې د نیم او تنین په څیر ستونزه یا خصوصیات لري چې غواړي لرې يې کړي تر څو خپلو اهدافو ته ورسیږي. هغوی ته ووایاست:

د بیلګې په ډول، لکه چې تنیم خپل د هر چیرې اور ویشتلو ستونزه حل کړه، تاسې ممکن داسې څوک وپیژنئ چې ډېر بې زړه دی او غواړي دا مشکل حل کړي تر څو په ټولګي کې وغږیدای شي. دا زده کړه به له شخص سره مرسته وکړي تر څو په راتلونکي کې په خپل کار او ټولنه کې ښه ارتباطات ونیولی شي. ولیکئ چې څرنګه به دا له شخص سره د هغې بې زړه توب له منځه یوسي او ولې فکر کوئ چې هغې لپاره مهمه ده داسې باید وکړي.

ب: له زده کوونکو وغواړئ چې د خپلې کورنۍ کوم مشر غړي راوګوري اود ژوند د کوم خنډ په باره کې ترې وپوښتي او ځان پوه کړي چې له هغه خنډه يې څه زده کړل.

ارزونه: د کليدي مفکورې معلومول (انعکاس، برابرول او د مهمو مفکورو معلومول)

درجه ۱: زده کوونکی د کیسې مهمې مفکورې نه پېژني او خپلې نشي جوړولی.
درجه ۲: زده کوونکی د یوه یا دوو مفکورو پېژندلو توان لري خو پر ارتباط او اهمیت يې نه پوهېږي.
درجه ۳: زده کوونکې د څو مهمو مفکورو پېژندلو توان لري او ارتباط او اهمیت يې هم پېژني. (د بېلګې په ډول زده کوونکی وايي چې کيسه ښيي څرنګه نیم او تنیم د خپلو موخو/اهدافو په لار کې ولاړ خنډونه لیرې کړل او دا دې ته ښيي چې څرنګه په خپل ژوند کې خنډ يا ستونزه حل کړي.)
درجه ۴: زده کوونکی له ژور فکر سره مهمې مفکورې او له خپل ژوند سره د هغې ارتباط او اهمیت يې پېژني. (د بیلګې په ډول، زده کوونکی وايي چې کيسه ده ته ښيي چې خپل او هغوی چې پېژني يې په ژوند کې شته خنډونو لیرې کولو لپاره کومو مشخصاتو ته اړتیا لري.)

پنځمه او شپږمه ورځ

د پنځمې او شپږمې، ورځې لپاره له لاندې دوو برخو "د ټولګي یا کور نور فعالیتونه" څخه د کیسې اړوندې کړنې انتخاب کړئ. هغه کړنې غوره کړئ چې ستاسې په نظر ستاسې د زده کوونکیو لپاره ډېرې مناسبې بریښي. که ستاسې زده کوونکي مختلف مهارتونه او خوښې لري، نو کولای شئ پر ځینو زده کوونکیو یو ډول او پر ځینو نورو بل ډول کړنې ترسره کړئ. که په ټولګي کې د ټولو فعالیتونو اجرا لپاره مناسب وخت نه وي، تاسې زده کوونکو ته وړاندیز کولای شي که وخت ولري نو په کور کې يې کولای شي.

د ټولګي یا کور نور فعالیتونه

کله چې مو لومړي څلور درسونه ختم کړل، رسونې وروسته له صنف سره ځینې داسې کړنې عملي کړئ چې له زده کوونکیو سره د"نیم هلک" د کیسې په ژوره پوهه کې مرسته وکړئ او د هغوی د لیک لوست مهارتونه غښتلي کړي. د دې برخې کړنې د همدې غرض لپاره کارولای شئ. ځینې دغه کړنې د ټولو عمرونو د ماشومانو لپاره مناسبې دي. ځینې نورې يې د داسې ماشومانو لپاره دي چې له وړاندې په اسانۍ سره لیک لوست کولای شي. کله مو هم چې فکر وکړ، د ماشومانو لپاره د دې کړنو تکرار په زړه پورې دی، کولای شئ تر یوه زیات ځله يې تکرار کړئ.

د کورني کار ارزونه: د ټولګي په پیل کې وخت ولرئ نو له زده کوونکو وپوښتئ چې که چیرې غواړي چې له ټولګي سره خپل د لیکنې کار شریک کړي. زده کوونکي د خپل کار شریکولو له لامله ونازوئ او نور وهڅوئ چې هغوی يې هم ولیکي. زده کوونکو ته ووایاست چې هر کله وخت ولري نو دا یو ښه تمرین دی. وریاده کړئ چې تمرین به دوی ښه لیکوالان کړي.

الف: کښښنه(رسم) او نکل کول

زده کوونکي کولای شي، د"نیم هلک" په اړه خپله پوهه د کیسې د صحنو په رسمولو، او تاسې او یو بل ته د کیسې په بیانولو سره غښتلې کړي. هر زده کوونکی به مختلف هنري قابلیتونه ولري، دا فعالیت به هر زده کوونکی د هغوی د هنري قابلیتونو په نظر کې نیولو پرته، د قصې په بیاویلو کې په ټوکیز او انفرادي شکل کې ورګډ کړي. د دې کړنې اندازه کولو ته ضرورت نشته. د داسې کولو لپاره ځینې ګټور ګامونه لاندې بیان شوي.

- هر زده کوونکي لپاره پاڼه او پنسل یا رنګه پنسلونه ولرئ. زده کوونکي به غواړي چې پخپله جوړ کړی کتاب د رسامیو لپاره وکاروي.

۱. زده کوونکي په دوه کسیزه ډلو وویشئ. (که د ټولګي د شاګردانو شمېر طاق وي، نو یوه درې کسیزه ډله پکې جوړه کړئ.)

۲. کتاب داسې پورته ونیسئ چې زده کوونکي یې پوښ ولیدلای شي او وواياست:

د نیم هلک کیسې په باره کې فکر وکړئ. له قصې څخه یوه صحنه د رسمولو لپاره غوره کړئ. کومه صحنه به تاسې رسم کړئ؟ په هغې صحنه کې فکر وکړئ، او داسې یې ځانته مجسمه کړئ چې یوه شئ څه شی مو باید په انځور کې شامل وي. یقیني کړئ چې انځور مو تفصیلي دی، او ډېر څه بیانوي.

۳. له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې خپلو سیالو (نورو زده کوونکیو) ته د هغې صحنې په اړه چې رسمول یې غواړي، او هغه شیزونه چې په انځور کې یې شاملول غواړي، معلومات ورکړي. د رسمونو په اړه خبرې اترې به هغوی تشویق کړي چې د خپلو رسمونو سمه پلانجوړونه وکړي، او د هغه څه په اړه ښه فکر وکړي، چې په انځور کې یې شاملول غواړي.

۴. زده کوونکیو ته پاڼې او د رسم وسایل، لکه پنسل، یا رنګې ور وویشئ، او زده کوونکیو ته وواياست چې رسمول پیل کړي. ممکن زده کوونکي به وغواړي چې خپل جوړ شوو کتابونو کې رسامي وکړي. تاسې کولای شئ د هغوی په منځ کې وګرځئ راوګرځئ او له هغو څخه د هغوی د رسمونو او د هغو د انتخاب د لاملونو په اړه پوښتنې وکړئ. تاسې باید هلکان دې ته وهڅوئ چې یو بل ته د کیسې او خپلو رسمونو په اړه وغږېږي.

۵. کله چې زده کوونکي خپل رسمونه خلاص کړي، لاندې یوه یا زیاتې کړنې ترسره کړئ:

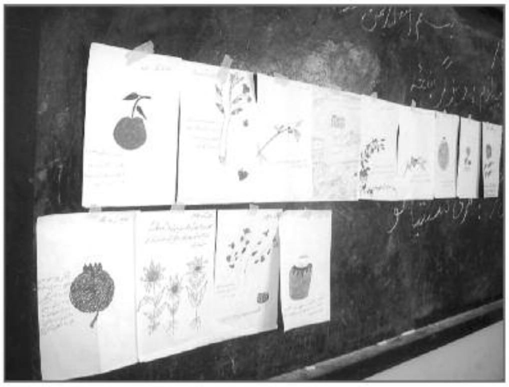

- ټولې رسامۍ د ټولګي په دیوال ځلیښښ کړئ. که زده کوونکو خپل کتاب کارولی وي نو هر زده کوونکی د ټولګي مخې ته ولېږئ او ورته وواياست چې خپلې رسامۍ وښایي. درې یا څلور زده کوونکي د دیوال رسامیو ته په وار واستوئ (یا ورڅخه وغواړئ چې خپلې رسامۍ وښیي)، هر انځور ته په اشاره ټولګي ته ووايي چې رسامۍ یې د څه معنا لري. هره ورځ تر څو ورځو لپاره همداسې پر درې یا څلورو زده کوونکو دا کرار تکرار کړئ تر څو چې ټولو خپل رسمونه ښودلي وي.

- ټول رسمونه راټول کړئ. يوځو يې انتخاب کړئ، چې د کيسې مهمې صحنې بيانوي؛ يو يا دوه د کيسې له پيل څخه، يو يا دوه، د کيسې له مينځه، او يو يا دوه د کيسې له پايه. دغه ټاکلي رسمونه په بې ترتيبه توګه پر دېوال سرېښ کړئ، او له زده کوونکيو غوښتنه وکړئ چې صحيح ترتيب يې معلوم کړي. د زده کوونکيو په خوښه او فرمايش رسمونو ته حرکت ورکړئ، ترهغو چې ټول راضي او قانع شي چې انځورونه په سم ترتيب اېښودل شوي دي. په راتلونکيو څو ورځو کې د رسمونو له اصلي مجموعې څخه د رسمونو يوه بله مجموعه انتخاب کړئ، او بياهم له زده کوونکيو غوښتنه وکړئ چې سم ترتيب يې معلوم او تعيين کړي. (که زده کوونکي پخپله جوړ کړي کتابونه کارولي وي، څلور يا پنځه زده کوونکي د ټولګي وړاندې ته د خپلو رساميو ښودلو لپاره راوغواړئ. د ټولګي له زده کوونکو وپوښتئ چې زده کوونکي بايد چيرې ودريږي تر څو په مناسب ترتيب برابر شي.)
- ټول رسمونه رايوځای کړئ. د کيسې د ترتيب مطابق يې ترتيب کړئ او سره ويې تړئ، چې صنفي کتاب ورڅخه جوړ شي. که انځورونه زيات وي نو کولای شئ تر يوه زيات بنډلونه يا کتابونه جوړ کړئ. کتاب په ټولګي کې وساتئ او له زده کوونکيو غوښتنه وکړئ چې د همدې کتاب په مرسته، په رسمونو کې د بيان شويو صحنو په اړه د خبرو له لارې په وړو ګروپونو کې او يا د ټول صنف په وړاندې کيسه له سره تکرار کړي.

ب: د کيسې په اړه ليکل

که څېرته ستاسې زده کوونکي سم ليکل کولای شي، نو هغوی کولای شي د کيسې په اړه خپله پوهه د کيسې په اړه د ليکنو له لارې نوره هم پراخه کړي. لاندې ځينې ليکنيزې کړنې دي چې ستاسې زده کوونکي يې بايد ترسره کړای شي. که فکر کوئ چې زده کوونکيو ته مو په زړه پورې ده، نو تر يوې زياتې ليکنيزې کړنې وکاروئ. که تاسې د دې فعاليتونو لپاره په ټولګي کې وخت نه لرئ، نو زده کوونکي وهڅوئ چې د وخت په صورت کې دا تمرينونه په کور کې اجرا کړي. ورته ووایاست چې تمرين به لدوی ښه ليکوالان جوړ کړي.

- د هر زده کوونکي لپاره پاڼه يا کمپوزيشن کتاب او پنسل ولرئ.

۱. د کيسې لنډيز وليکئ، خو يوازې د مهمو پېښو يادونه وکړئ. (له شاګردانو غوښتنه وکړئ چې دغه لنډيز د ټاکلي شمېر لفظونو په کارولو سره وليکي، د مثال په توګه، چې تر پنځوسو کلمو زيات نه وي، يا تر **۲۵** کلمو زيات نه وي. د کلمو د شمېر محدودول دغه کړنه نوره هم ګرانوي.)

۲. زده کوونکو ته ووایاست، *"په کيسه کې د خپلې خوښې څېره وټاکئ. په ليکنه کې دغه څېره تشريح کړئ او دا هم بيان کړئ چې دا څېره ولې ستاسې خوښه ده"*.

۳. زده کوونکو ته ووایاست، *"آيا دا کيسه تاسې ته ستاسې د ژوند کومه پيښه يا څوک دريادوي؟ وليکئ چې څرنګه کيسه او ستاسې ژوند سره يوشان دي"*.

۴. داسې فکر وکړئ چې دا کيسه تکمله او منطقي تسلسل لري يعنې، يوه بله کيسه چې د دې کيسې په پای کې پيلېږي. دا چې په دې بله کيسه کې به څه پېښېږي، او پای به څه وي، په دې اړه ليکنه وکړئ. داسې ووایاست چې:

د کیسې په پای کې، نیم ته ؛کل؛ ویل کیږي چې د پوره هلک په معنا دی. اوس کل چې پوره دی څه په زړه پورې کارونه به وکولای شي.

5. له هغوی وغواړئ چې له کیسې یو لوبغاړې خوښ او په باره کې یې داسې صحنه ولیکي لکه چې دوی پخپله همدا لوبغاړې وي. دوی باید هڅه وکړي د صحنې پیښیدو پر مهال خپل فکر بیان کړي.

د بیلګې په ډول، تاسې ممکن ووایاست:

دا پراګراف به زه درته د بیلګې په ډول بیان کړم، زه فکر کوم چې ملکه یم او زه خپل د هغه وخت احساسات بیانوم کله چې ښاپیرئ د عارف هوښیار سړي له کتلو وروسته له منې سره راستنیږي او زه یې خوړل پیلوم.
(وریسې، لاندینې زده کوونکو ته لوړ ولولئ.)

زه ډېر خوښ یم! ښاپیرئ له هوښیار سړي راستنیږي، او هغوی له ځان سره دا منه راوړه. دوی وایي، بس یوازې دا منه وخوره او زوی به دې وشي.

دومره آسانه! ما فکر کاوه چې یو ډېر سخت یا دردمن څه به وي، ځیني عجیبه یا بوږنوونکې خوراک، یا زما خیټه به سپړي یا د خیټي مروړېدنې یا ځیني عجیبه سخته جادویي فورمول چې باید په یادو یاد شي. خو نه یوازې د دې منې خوړل. څومره ښه!

ډېره خوندوره هم ښکاري، ګرده، ځلاداره او ښه خوږه سره! یمم! څومره ښه خوند کوي، له هغو ټولو منو خوندوره چې ما په ژوند کې خوړلي دي! زه له ځان سره چورت وهم چې آیا هوښیار سړی به د دې منې یو څه تخم زموږ باغ لپاره راکړي که څنګه. زه باید له ښاپیریو وغواړم چې بیرته ولاړې او ترې وپوښتي.

هو بې له شکه چې ډېره خوندوره او خوږه منه ده، هیڅ باور مې نه راځي چې دومره ښه خوند کوي، زموږ منې بوسنئ کیږي مخکې لدې چې د دې په څیر خوندورې او اوبه ناکې شي یا مخکې لدې چې باغوان یې راغونډې کړي مرغۍ یې څکي. دا باغوانان څومره لټ دي، دوی په ونو دومره پاملرنه نه کوي څومره چې پکار ده. د دې په ځای چې کار وکړي، دوی ټوله ورځ د ونې سیوري ته ناست وي او یو بل ته کیسې کوي. ما د مانۍ باغ وزیر ته څو ځل ویلي دي چې زه له خپلو کارکوونکو کار غواړم نه دا چې سترګې ترې پټې کړي. خو کارکوونکي تل ستونزه ده! یو چا ته استثناً ضروري مرسته په خپل وخت رسیږي. زه فکر کوم زه باید له هوښیار سړي وغواړم چې موږ ته خپل یو یا دوه باغوانان راکړي. دوی ممکن زموږ هغه د ښه کار لپاره وروزي.

کله چې زما زوی وشي او له منو ډک باغ ولرم، نو زه به دا منې وټکوم او دا خوندوره میوه به ورکړم. زه یې ښه والي څکم.

اوه ګرانه، باچا مې غواړي – هغه خپه غوندې ښکاري. زه باید سمدلاسه ولاړه شم او ځان پوه کړم چې څه ستونزه ده!

لدې فکر سره، ملکه په ځغاسته ولاړه شي، منه نیمه خوړلې پریږدي...

د مهارت د انکشاف اندازه کول: د قصې په اړه لیکل

درجه ۱: زده کوونکی نه شي کولای چې دا څرګند کړي چې د قصې د پېښو، احساساتو او افکارو په اړه د څه لیکلو قابلیت لري.

درجه ۲: زده کوونکی کولای شي چې دا څرګند کړي چې د قصې د کرکترونو د پېښو، احساساتو او افکارو په اړه د یو څه لیکلو قابلیت لري. د لیکل شوو حالاتو د ممکنه لاس ته راوړنو وړاندوینې لپاره د ښوونکي مرستې ته اړتیا وي.

درجه ۳: زده کوونکی د قصې د کرکترونو د پېښو، احساساتو او افکارو په اړه لیکلی شي او د لیکل شوو حالاتو د ممکنه لاس ته راوړنو ضروري جزئیات تشریح کولای شي.

درجه ۴: هغه زده کوونکي چې هغه لغاتونه پېژني، کوم چې ورته درس ورکړل شوی دی، هغوی په کوم عبارت کې استعمالولای شي، او پوهېږي او د څو لغاتونو د بیلګو په اړه فکر کوي.

ت: په ځانګړې ادا د کیسې لوستنه

په ځانګړې ادا د کیسې د لوستنې معنا، کتاب ته له کتنې پرته په خپلو الفاظو د کیسې ژبنۍ لوستنه ده په بله وینا د «قصه ویونکي» په صفت په لاندې طریقو کولای شئ له زده کوونکیو سره د کیسې لوستنې د زده کړې په برخه کې مرسته وکړئ.

- هر زده کوونکي یا زده کوونکو ډلې لپاره د نیم هلك نقل ولرئ.

۱. د کیسې لومړۍ او وروستۍ جمله ولیکئ. دا جملې پر تخته ولیکئ، او یا یې پر یوه پاڼه ولیکئ او پر دېوال یې سریښ کړئ، چې زده کوونکي یې ووینې:

وو نه وو، په ډېرو پخوا زمانو کې چې حشرات به چپه الوتل، او لمر به سوړ وو، یو هیواد وو چې هیڅ هیڅ نوم یې وو "یعنی هیڅ شی هم نه".

نو له هغې وروسته ټولو د همیش لپاره په خوښۍ ژوند کاوه.

۲. زده کوونکیو ته ووایاست چې تاسې غواړئ هغوی دې کیسه په خپلو الفاظو سرترپایه ولولي، خو هغوی باید هغه لومړۍ او دوهمه جمله ونه لیکي چې تاسې لیکلې.

۳. له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې په فردي توګه، یا له ملګري یا ډلې سره په ګډه، د کیسې پېښې سره په زړه کړي، او یو له بل سره په خپلو الفاظو د کیسې په راجوړولو کې مرسته وکړي. که اړتیا ولري، نو زده کوونکیو ته اجازه ورکړئ چې بیرته کیسې ته مراجعه وکړي، یا زده کوونکیو ته مشوره ورکړئ چې یو لړ داسې انځورونه جوړې کړي چې د کیسې د اصلي صحنو د په وریادولو کې ورسره مرسته وکړي.

۴. د کیسې د مشق او تمرین لپاره زده کوونکي په وړو ګروپونو ووېشئ. کله چې په ګروپونو کې سره کېنښني، نو باید په نوبت سره کیسه په خپلو لفظونو کې بیان کړي، او نور غړي ورته غوږ ونیسي. (د ګروپي کار له لارې به څو کسه زده کوونکي په یوه وخت کې د ټولګي په کار کې برخه اخلي). په وړو ګروپونو کې غوږ اېښودونکي باید په توجه غوږ ونیسي،

او که د کیسه کوونکي څه له یاده وځي، نو ور په یاد یې کړي. هر هلك باید له ټولګي د باندې، د کیسې تر تمرین وړاندې په صنف کې دوه یا درې ځله د هغې تمرین وکړي. دغه تمرین ښايي دوه یا درې اونۍ وخت ونیسي.

۵. کله چې زده کوونکي داسې احساس کړي چې نور چمتو دي، نو له هغوی څخه یو څو خپل خوښي (رضاکار) را وبولئ چې د ښوونځي یوه بل ټولګي ته کیسه وکړي. (د بل صنف په وړاندې د کیسې په ځانګړې ادا لوستل به یو ښه ساتېری او د شاباسې وړ وي!). اړینه نه ده چې هر هلك دې کیسه ولولي. ځینې هلکان ښايي شرمناك وي، چې په هغه صورت کې باید د ټولګي په مخ کې کیسه کولو ته اړ نه ایستل شي.

د مهارت د انکشاف اندازه کول: د قصې بیا ویل لکه د قصه ویونکي په څیر
درجه ۱: زده کوونکی نه شي کولای چې ان د ښوونکي په مرسته قصه ووايي.
درجه ۲: زده کوونکی کولای شي چې د قصې اساسي ټکي بیان کړي خو بې نظمه او بې جوړښته وي، او کله کله یې ژبه هم بندیږي. معلومیږي چې هغه یې میخانیکی زده کړې وي.
درجه ۳: زده کوونکی قصه بیانولای شي، د قصې ټول عناصر په وضاحت ویلای شي. قصه ویل یې مناسب دي او لغاتونه یې تخلیقي دي.
درجه ۴: زده کوونکی په خورا ښه ژبه قصه بیانولای شي. خبرې کوونکی کیدای شي په طنزیه، احساساتی، تخیلي اویا خوښۍ باندې قصه بیا ووايي.

د: د ننداري (تمثیل) په بڼه د کیسې وړاندې کول

زده کوونکي کولای شي د خپل ټولګي، یا د کوم بل ټولګي په مخ کې د کیسې د نارسمي تمثیل له لارې د کیسې په اړه خپله پوهه غښتلې کړي، او کیسه په خپل تعبیر خلکو ته وړاندې کړي.

زده کوونکي د تمثیل لپاره ځانګړیو جامو یا وسایلو ته اړتیا نه لري. هغوی دې یواځې د کیسې د څېرو ویناوې ووايي، او د صحنو د تمثیل په ترڅ کې دې له حرکاتو او اشارو کارواخلي، یا کولای شي ځینې ساده وسایل هم وکاروي. تاسې باید د تمثیلي پارچې د ډایرکټر یا لارښود په توګه، هغوی ته لارښوونې او مشورې ورکړئ، خو له یو یا دوه ځله تمرین وروسته به هغوی خپله وغواړي چې کیسه بیا بیا تکرار کړي، او له هرځل تکرار سره به زدکوونکي نور هم تکړه کېږي. لاندې د تمثیلي پارچې په بڼه د کیسې د پیلولو ځینې لارې چارې بیانېږي:

۱. زده کوونکیو ته ووایاست چې دا ځل به هغوی کیسه د تمثیلي پارچې په بڼه وړاندې کوي. هغوی ته یې روښانه کړئ چې ځینې زده کوونکي به تمثیلګران، او ځینې نور به یې نندارچیان وي، او هر وګړی به دواړه کرداره ترسره کړي.

۲. وروسته، په یوه ستنه کې د کیسې ټولې څېرې پر یوه تخته یا په یوه لویه پاڼې په یوه لست کې ولیکئ، داسې چې ټول یې ولیدلای شي:

ملکه	ټولواک/باچا	نیم هلك
عارف هوښیار سړی	ښاپیرۍ	تنین ښامار
کلي خلك		

پر يوې يوې څېرې تېر شئ، او د هغې د كردار د تمثيل لپاره د هلكانو له منځه خپل خوښي (رضاكار) ممثل راوبولئ. داسې وواياست *"ځوګ غواړي چې زموږ په ډرامه كې تنين ښامار؟"* يو خپل خوښي انتخاب كړئ، او نوم يې د څېرې له نوم سره جوخت وليكئ. دې كار ته تر هغو دوام وركړئ چې د هرې برخې د تمثيل لپاره زده كوونكي پيدا كړئ. ممثلينو ته ووایاست چې هر ممثل به خپله برخه په خپله راجوړوي. د دې معنا دا ده چې هغوی دې د كتاب خبرې اترې نه كاروي، بلكې خپل الفاظ دې ورته جوړ كړي.

۳. هغوی ته ووایاست چې تاسې به دغه تمثيل څو ځله په صنف كې تكرار كړئ، او هر هلك به د تمثيل فرصت ترلاسه كړي. هغوی ته ووایاست، هر هغه زده كوونكی چې په تمثيل كې برخه نه اخلي، د اورېدونكي په حيث هماغه اندازه مهم كردار ترسره كوي. څرګنده يې كړئ چې تاسې به د تمثيلي پارچې د ډايركټر يا لارښود دنده ترسره كوئ او هغوی ته به د تمثيل د ښه او غوره پرمختګ لپاره مشورې او لارښوونې كوئ، خو هغوی بايد كيسه په خپل تعبير تمثيل كړي. يعني هغوی بايد د هرې صحنې په تمثيل كې خپل ځاني الفاظ، اشارې، او حركتونه وكاروي.

۴. د كيسې د بېلابېلو صحنو د تمثيل لپاره د خونې په منځ كې ساحه تعيين كړئ (د باچا او ملكې ماڼی، د ښامار سمڅه، نور) او بيا له اورېدونكيو غوښتنه وكړئ چې د تمثيل ځای ته مخامخ كښېني. هغوی د صحنې له اړتيا سره سم كښېنوئ. هغه زده كوونكي چې په صحنه كې نه دي، د صحنې يوه لوري ته يې ودروئ، تر هغو چې وار يې را ورسېږي. ممثلان صحنې ته راوبولئ، او هغوی ته مخه وركړئ چې صحنه په خپله راجوړه كړي. كله چې زده كوونكي نه پوهېږي چې څه ووايي، نو كولای شئ يوه كومكي جمله ورته ووایاست، خو هيله ده چې هغوی به ژر وپوهېږي او سمه دنده به ترسره كړي.

۵. د تمثيلي پارچې په پای كې له ممثلانو غوښتنه وكړئ چې له ټولو ټولګيوالو سره د پارچې د تمثيل په اړه په بحث او تبصرو كې برخه واخلي. هغوی د لاندې پوښتنو ځوابونې ته راوبولئ:

ممثلانو كوم رول ډېر ښه تمثيل كړ؟

د ممثلانو راتلونكې ډله د تمثيل د لا ښه كولو لپاره څه كولای شي؟

اورېدونكيو كوم رول ښه ترسره كړ؟

ممثلان د راتلونكې تمثيلي پارچې د لا ښه كولو لپاره څه كولای شي ؟

۶. ډېری هلكان د كيسې د تمثيل د وار په ترلاسه كولو ډېر خوشحالېږي، او خوند وركوي. هرځل چې نوې ډله ممثلان راځي، ويناوې به په مختلف انداز وړاندې كوي، بېلې نښې او بېل ډول حركات به ترسره كوي ... د هغوی كړنې به له كيسې څخه د هغوی د ځاني تعبير استازيتوب كوي، او څرنګه چې هره كيسه په يوه بېله ښه تعبيرېدای شي، نو د كردار او تمثيل بېلښت او توپير هم بايد وستايل شي، او يادونه يې وشي.

د مهارت د انكشاف اندازه كول: د ننداري (تمثيل) په ښه د كيسې وړاندې كول
درجه ۱: زده كوونكی د تمثيل پر وخت ډېرې ورو او بې خوځښته خبرې كوي، او د كركټر غږ نه باسي، كه ښوونكي ورسره مرسته هم كوي.

درجه ۲: د زده کوونکي خبرې اوریدل کیږي خو د کرکتر له غږ سره سمون نه خوري. بیان په کې نه وي موجود. تمثیل یې ژوندی نه وي.
درجه ۳: زده کوونکی یو څه واضح خبرې کوي، د کرکتر غږ استعمالوي، اوریدل کیږي او د پوهیدو وړ وي. بیان او تجسم تخیلي او د نوښت درلودونکی دی.
درجه ۴: زده کوونکی د خورا ښې ژبې د استعمال او د کرکتر رول ډیر ښه ادا کوي، په طنزیه، احساساتی، تخیلي اویا خوښۍ باندې ادا له کبله بیخي د اصل په څیر ښکاري.

له کورنۍ سره د کیسې شریکول

کله چې هلکان ټولې "نورې کړنې" بشپړې کړي، او د خپلې زده کړې په اړه ډاډه شي، نو سلا ورکړئ چې خپلې هڅې له کورنیو سره شریکې کړي. لاندې په دې اړه ځینې سپارښتنې وړاندې شوي:

۱. **رسامي او کیسه کول**: له زده کوونکیو غوښتنه وکړئ چې خپل رسمونه کورته یوسي. هغوی ته سپارښتنه وکړئ چې د کیسې لنډیز ترتیب کړي، او بیا هغه څه شرح کړي چې په انځور کې رسم شوې ده.

۲. **د کیسې په اړه لیکل**: کله چې زده کوونکي د کیسې په اړه لیکل بشپړ کړي، نو هغه دې کورونه ته یوسي، او خپلو کورنیو ته دې یې په لوړ غږ ولولي.

۳. **په ځانګړې ادا او وزم کیسه کول**: کله چې زده کوونکي ډاډه شول چې کیسه په روانۍ سره نورو ته بیانولای شي، او ډاډه شول چې په ځانګړې ادا او وزم یې هم لوستلای شي، نو غوښته ورڅخه وکړئ چې د خپلې کورنۍ غړیو ته یې واوروي.

۴. **د کیسې تمثیل**: که یوشمیر زده کوونکي یوځای سره اوسیږي، هغوی ته سپارښتنه وکړئ چې له ښوونځي بهر سره راټول شي، او د خپلو کورنیو په وړاندې تمثیلي ننداره ترسره کړي او یا که ممکنه وي، د کورنیو غړي ښوونځي ته را وبولي، او په ښوونځي کې ورته تمثیلي ننداره وړاندې کړي.

۵. **نورو ته د لوستلو زده کړه**: وروسته له دې نه چې زده کونکو ټول تمرینونه چې تاسې ورته د دې کتاب څخه ورکړي وو، سر ته ورسول. ځان ډاډه کړی چې هر زده کونکی خپل کتاب ولری چې کور ته یې یوسی هغه د هغوی کتاب دی. او هر وخت چې وغواړی ولولی. تاسی کولای شی چې د هغوی څخه دا غوښتنه وکړی اوس چې هغوی دا کتاب لوستلی شی د کورنی نورو وګړو سره یې هم ولولی لکه خویندو ورونو او د خپلو میندو سره.

له کورونو د کيسو راټولول

کله چې د "نيم هلک" کيسه د دې لارښود د به اساس په ټولګي تدريس کوئ، ستاسې زده کوونکي د دې فرصت لري چې له خپلو کورنيو څخه فولکلوري کيسې راټولې کړي.

۱. زده کوونکو ته ووایاست چې د دوی کورنۍ غړو ته ممکن دې کيسو ته ورته چې دوی يې په ټولګي کې لولي، نوری کيسې هم يادې وي او تاسې غواړئ چې دوی د خپلو کورنيو له غړو په ځانګړي ډول والدينو، نيا، نيکه، ترېندو، کاکاګانو، ماماګانو او نورو مشرانو څخه پر پوښتلو ولسي کيسې او نورې تدريسې کيسې راغونډې کړي، هغوی ته ووایاست چې:

يو ځل چې نيم هلک او ښامار په ښه ټرون سره برابر شو، ټول خوښ وو. *تاسې ټول به په کورنۍ يا ګاونډ کې داسې يو څوک پېژنئ چې ولسي کيسې يا تدريسي کيسې ورته يادې وي. راځئ چې وګورو آيا موږ داسې يو څو خلک پيدا کولای شو چې د خپل وړکتوب يا نورې کېسې چې دوی په خپل ژوند کې اوريدلې وي ورته يادې دي که څنګه چيرې دوه يا ډير کرکترونه ستونزه په شريکه حلوي.*

دا ستاسې دنده ده: په خپله کورنۍ يا ګاونډ کې له خلکو وپوښتئ چې دوی ته ولسي کيسې يا تدريسي کيسې يادې دي يا نه، ورڅخه وغواړئ چې د خپلې خوښې کيسه درته وکړي. څومره ښه چې يې ليکلای شئ ويې ليکئ، يا يې ښه په ياد وساتئ چې بيا يې ووایاست، او هغه کيسې له ځان سره ټولګي ته راوړئ.

۲. زده کوونکو ته اونۍ يا دوه ورکړئ تر څو له خلکو سره وغږيږي او وګوري چې د کورنۍ غړو يې کيسې زده دي يا نه. کله چې زده کوونکي کيسې راوړي نو تاسې ورسره ځيني دا فعاليتونه کولای شئ:

- له زده کوونکو وغواړئ چې د کيسو رسمونه رسم کړي، په ټولګي کې د رسمونو باره کې وغږيږي او بيا يې له ځان سره کور ته يوسي او هغوی ته چې کيسه يې ورته کړې ده، وښايي.
- له زده کوونکو وغواړئ چې کيسه په خپلو ټکو وليکي او ورڅخه ساده کتابونه جوړ کړي او هغوی ته چې دوی ته يې کيسه کړې ده ورکړي. (د ساده کتاب د جوړولو په اړه د لارښوونو لپاره راټولنکې پاڼه وګورئ.)
- ځيني مشران ټولګي ته راوبولئ او ورڅخه هيله وکړئ چې له ټول ټولګي سره خپلې کيسې شريکې کړي.

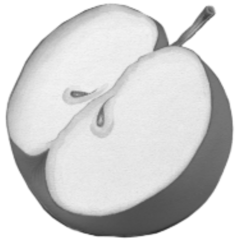

د ساده کتاب جوړولو لارښوونې

د کاغذ څو ټوټې، ټولې یوځای، په نیمی کې کټ کړئ.

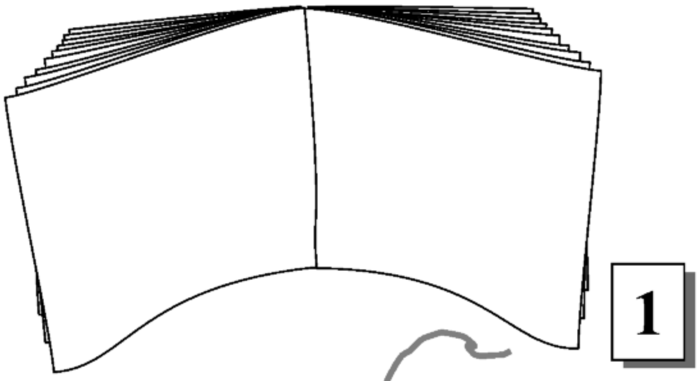

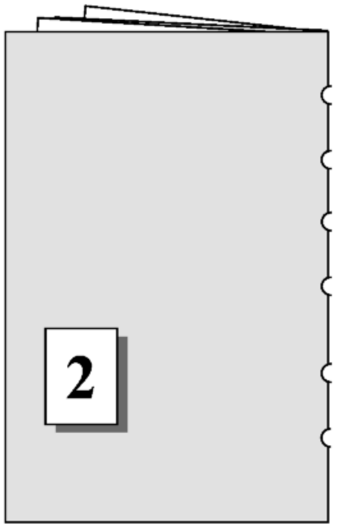

د کاغذ د کټ کړیو څوکو په اوږدو کې سوري جوړ کړئ. (دغه سوري باید پر ټولو پاڼو پر یوه ځای وي). د دې کار لپاره له سوري کوونکي، قیچي یا چاقو څخه کار واخلئ، که دا ممکن نه وي نو د یوځای کیدلو لپاره په لاندې ډول عمل وکوئ

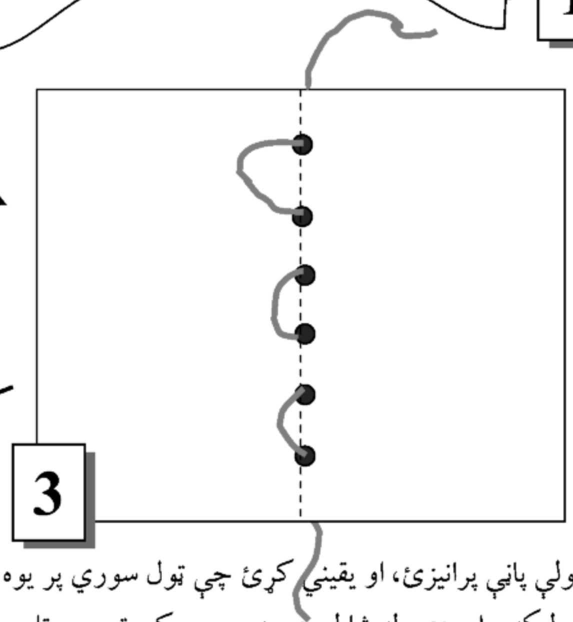

ټولې پاڼې پرانیزئ، او یقیني کړئ چې ټول سوري پر یوه لیکه برابر دي. له شا لورې په سوریو کې تېروېر تار وپېیئ او ټولې پاڼې سره وګنډئ.

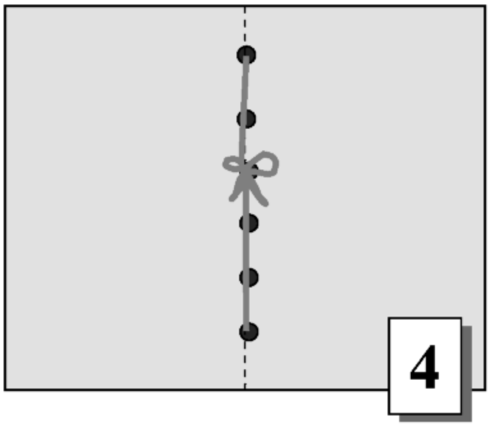

د تار سرونه ښه کش کړئ او کلک یې وتړئ.

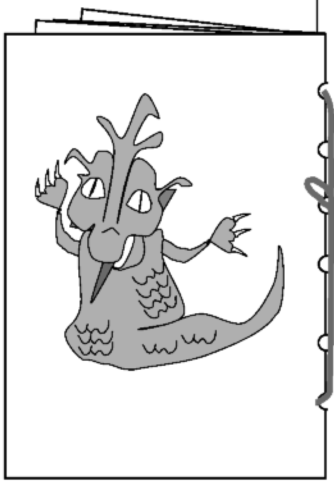

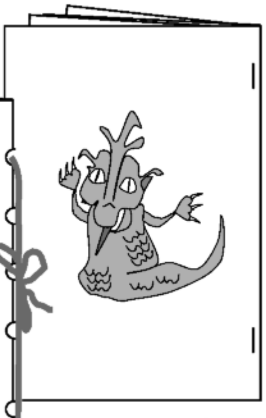

د سټپلر په وسیله د یو ځای کولو نمونه

د یوځای کیدلو بدیلې لارې:

سټیپلر: له لومړي پړاو وروسته، پاڼې د کتاب په څیر کاټ کړئ، کاټ شوې څنډې دوه درې ځایه سټیپلر کړئ.

سریښ: په کاټ شوو څنډو سریش ووهئ، پاڼې سره نږدې کړئ. ځان ډاډه کړئ، مخکې له دې چې زده کوونکي په کتابونو کار پیل کړي، سریښ بیخي وچ شوي وي.

ګنډل: د پاڼو د ګنډلو لپاره له یوې قوي ستنې او تار څخه کار واخلئ او کاټ شوې څنډې وګنډئ. (ستنې په خوندي ځای کې کېږدئ چې څوک په ځان خوږ نه کړي.)

تاسې او ستاسې زده کوونکي کیدای شي د کتاب د یوځای کیدلو لپاره له دې هم ښې لارې پیدا کړئ.

کولای شئ دا چارټونه بیا جوړ کړئ او د خپلو زده کوونکو د مهارتونو د انکشاف، چې تاسې يې په ټولګي کې درس ورکوئ د مسیر د ټاکلو لپاره استعمال کړئ. د هرې ورځې د فعالیت په پای کې د مهارت د سطحې د توضیح لپاره لطفاً د مهارت د انکشاف د اندازه کولو چارټ ته مراجعه وکړئ.

نیم هلک د قصې لپاره د زده کوونکو د پرمختګ ارزونه

د زده کوونکي نوم:________________________________

د تسلط سطح

زده شوي مهارتونه	۱	۲	۳	۴
لومړۍ ورځ: وړاندوینه کول				
دوهمه ورځ: تکرار او نتیجه ګیري				
دوهمه ورځ: د لوستنیزو او وینیزو مهارتونو لوړاوی				
دریمه ورځ: د کیسې دربیمه لوستنه				
دریمه ورځ: د لوستنیزو او وینیزو مهارتونو لوړاوی – بحث او مشاجره				
څلورمه ورځ: آزاده مطالعه – الف: په لوړ غږ د کیسې لوستنه				
څلورمه ورځ: آزاده مطالعه – ب: د مهمو مفکورو معلومول – پر خنډونو بریا				
پنځمه او شپږمه ورځ – ب: د کیسې په اړه لیکل				
پنځمه او شپږمه ورځ – ت: په ځانګړې ادا د کیسې لوستنه				
پنځمه او شپږمه ورځ – د: د ننداري (تمثیل) په بڼه د کیسې وړاندې کول				

نیم هلک د قصې لپاره د زده کوونکو د پرمختګ ارزونه

د زده کوونکي نوم:________________________________

د تسلط سطح

زده شوي مهارتونه	۱	۲	۳	۴
لومړۍ ورځ: وړاندوینه کول				
دوهمه ورځ: تکرار او نتیجه ګیري				
دوهمه ورځ: د لوستنیزو او وینیزو مهارتونو لوړاوی				
دریمه ورځ: د کیسې دربیمه لوستنه				
دریمه ورځ: د لوستنیزو او وینیزو مهارتونو لوړاوی – بحث او مشاجره				
څلورمه ورځ: آزاده مطالعه – الف: په لوړ غږ د کیسې لوستنه				
څلورمه ورځ: آزاده مطالعه – ب: د مهمو مفکورو معلومول – پر خنډونو بریا				
پنځمه او شپږمه ورځ – ب: د کیسې په اړه لیکل				
پنځمه او شپږمه ورځ – ت: په ځانګړې ادا د کیسې لوستنه				
پنځمه او شپږمه ورځ – د: د ننداري (تمثیل) په بڼه د کیسې وړاندې کول				

کولای شئ دا چارټ د خپلو ټولو زده کوونکو د مهارتونو د انکشاف، چې تاسې يې په ټولګي کې درس ورکوئ د مسير د ټاکلو لپاره استعمال کړئ. د هرې ورځې د فعاليت په پای کې د مهارت د سطحې د توضيح لپاره لطفاً د مهارت د انکشاف د اندازه کولو چارټ ته مراجعه وکړئ.

د ټولګي د پرمختګ ارزونه

ښوونکی ______________ د ټولګي شمېره/پېژندنه ______________

نېټه: ______________

د هوپو د کتاب عنوان: *نيم هلک*

دا ______________ د هوپو کتاب ما د زده کوونکو سره استعمال کړی دی.

په ټولګي کې د زده کوونکو شمير: ______________

د هر زده کوونکي د تسلط سطح*

زده شوي مهارتونه	۱	۲	۳	۴
لومړۍ ورځ: وړاندوينه کول				
دوهمه ورځ: تکرار او نتيجه ګيري				
دوهمه ورځ: د لوستنيزو او وينيزو مهارتونو لوړاوی				
دريمه ورځ: د کيسې دريېمه لوستنه				
دريمه ورځ: د لوستنيزو او وينيزو مهارتونو لوړاوی – بحث او مشاجره				
څلورمه ورځ: آزاده مطالعه – الف: په لوړ غږ د کيسې لوستنه				
څلورمه ورځ: آزاده مطالعه – ب: د مهمو مفکورو معلومول – پر خندونو بريا				
پنځمه او شپږمه ورځ – ب: د کيسې په اړه ليکل				
پنځمه او شپږمه ورځ – ت: په ځانګړې ادا د کيسې لوستنه				
پنځمه او شپږمه ورځ – د: د ننداريې (تمثيل) په بڼه د کيسې وړاندې کول				

* هرې سطح ته رسيدونکي ټول زده کوونکي وشميرۍ

دا پانه د نوټ کولو له پاره ده

دا پانه د نوټ کولو له پاره ده

د ادریس شاه له لورې لرغونې ویل شوې افغاني کیسې

هره یوه د ښوونکې د لارښود او د ټولګي د ګټې اخستنې له پاره

لومړی کتاب: د بزګر ښځه

دوهم کتاب: هغه زمری چې خپله څېره یې په اوبو کې ولیده

درېیم کتاب: مسخره چرګ

څلورم کتاب: هوښیار هلک او خطرناک ځناور

پنځم کتاب: زړه ښځه او ګوربت

شپږم کتاب: بې نومی هلک

اووم کتاب: سړی او ګیدړ

اتم کتاب: نیم هلک

د افغان ښوونکي لارښود کې دا فعالیتونه شامل دي:

د افغان ولسي ښوونیزو قصو لوستل

په لوړو ټولګیو کې لوستلو فعالیتونو داسې ډیزاین شوي دي چې په دې برخو کې مهارتونه زیاتوي:

تفریح ته د زیاتو لوستلو د بحث ته لاره

د لوړې سطحې فکر کولو مهارت د ودې ته وده د فکر رامنځ ته کولو په شمول

د قصې مثالي د تکرار ته لاره

د قصې خپلول، د زده کړې هغه چې ډېر دوام کوي

ټولنیز احساساتي انکشاف

قصې ته ځواب

لوستل، لیکل، غوږ نیول، خبرې کول

هغه فعالیتونه چې د دې ستراتیژیو او مهارتونو لپاره ډیزاین شوي دي.

شخصي ځواب د بحث په شمول

پېښې او پایلې

د نوښتګر او لیکوالو د مهارت جوړول

د لغاتونو په پوهه کې انکشاف

د لغاتونو د معنو پېژندنه

د پوهې او درک مهارت

د فکر کولو مهارت د ودې ته وده د فکر د وړتیا د رامنځ ته کولو په شمول

د اندازه کولو چارټ

چې په اغېز ډول د زده کوونکي او ټولګي پرمختګ ارزیابي او ټاکلای شي

د کور ټولګي ترمنځ د تفاهم رامنځ ته کول

ماشومان د هرې قصې له کورنیو او ټولګي سره شریکوي

ماشومان له کورنۍ او نورو خپلې قصې راوړي

د هرې کتابونو او ښوونځو لارښود په اړه د ډېرو معلوماتو لپاره لطفاً تماس ونیسئ:

خټیځ بیارغونې موسسه (کور)

پي او بکس نمبر ۵۷۰۴، کابل

ټیلفون نمبر: ۰۰۹۳ (۰) ۷۸۵ ۲۰۶ ۴۴۴

kor.pubs@yahoo.com

HOOPOE BOOKS